

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 3/2022

ATT MÖTA VÄPNAD ATTACK FLYGVAPNETS STORÖVNING

VÅRELD satte armén på prov

Resan mot **NATO**

FÄLTPRÄSTER stärker etik och moral

PLUS: EN BURLESK OFFICER | KORVETTFÖRSTÄRKNING | RYMDFÖRSVARET
HÄSTAFFÄRER | BROBYGGE I POLEN

Överbefälhavaren

Stockholm 2022-05-16
03/22

ÖVERBEFÄLHAVARENS

DAGORDER

Soldater & sjömän, medarbetare och frivilliga,
Sverige ansöker om medlemskap i Nato. Det är militärstrategiskt rätt. Därför har det varit mitt militära råd till regeringen. Som medlem i Nato ökar vår handlingsfrihet eftersom vi då kommer ha inflytande över såväl planering som försvar av vårt närområde i händelse av konflikt.

Utanför Nato skulle Sverige bli en brännpunkt mellan Nato och Ryssland. Natos försvar av Norge, Baltikum och – som blivande medlem – Finland kräver tillgång till svenskt territorium. I ett sådant scenario ökar Rysslands strategiska intresse för Sverige i motsvarande grad.

De ömsesidiga försvarsgarantierna är Natos kärna. För medlemsländerna innebär det samträning och koordinerad planering för gemensamt försvar. För svensk del kommer det till konkret uttryck i försvaret av norra Europa. Våra nordiska grannar och länderna kring Östersjön blir – tillsammans med Storbritannien – vår närmaste krets, naturligtvis med ett fortsatt starkt engagemang i den transatlantiska länken till USA.

För mig som överbefälhavare är en central fråga hur Försvarsmakten bäst bidrar till alliansens avskräckning i norra Europa – och hur våra svenska intressen bäst tas tillvara i omorienteringen till Natomedlem.

Medlemskapet innebär fortsatt en förpliktelse om att vi i alla sammanhang är ansvariga för försvaret av Sverige. Därför behöver vi upprätthålla en förmågebredd, fortsatt tillväxa i operativ balans och bygga ett starkt totalförsvar.

Svenska militärstrategiska intressen och konsekvenser av ett Natomedlemskap kommer att vara en del i mitt militära råd till regeringen den 1 november. Det kommer krävas hårda prioriteringar för balans mellan operationer, tillväxt och Natoanslutning.

Vi – du och jag – är med om en historisk tid för vårt land, med Försvarsmakten i centrum för skeendet. Målet är beslutat. Kursen är klar, men vi har marschen framför oss. Ett beslutsamt steg i taget. Framåt!

Jag ser fram emot den fortsatta resan tillsammans.

Micael Bydén
Micael Bydén
General

Postadress
Försvarsmakten
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
+46 8 788 75 00

E-post
exp-hkv@mil.se

Internet
www.forsvarsmakten.se

S4 AKTUELLT**S12 PORTRÄTTET**

Elisabeth Jörgensen
går igång på burlesk

S14 VÄGEN TILL NATO

Få koll på alliansen

S22 HÄSTAR SÖKES

Livgardets
hästmarknad

S24 INTE FÖR GAMMAL

Han gör lumpen
som 40-åring

**S26 DEN ANDRA
JUNGFRURESAN**

Korvetten HMS Gävle
är tillbaka i Berga

S38 VÄRELD

Fokus på brigaden

S50 MATERIEL

Robot 87

S52 ATT STÄRKA MORALEN

Nordiska fältpräster

S58 FYS

Linnea gillar hård
press

S60 TILL SIST**S63 FÖRVALTAREN
FÖRKLARAR**

Vad gäller för
tjänstetecken?

S64 MAGASINSFYND

Vapenrockens dolda
berättelse

S65 ORD & BEGREPP

Vad betyder snacket?

S66 KRÖNIKA

Elin von Unge på
Armémuseum

EPOKSKIFTE

DET GICK ONEKLIGEN fort. För fort anser somliga. Men oavsett åsikt i frågan kvarstår faktum: den 18 maj lämnade Sveriges regering in en ansökan om medlemskap i Nato och Sverige går in i en ny epok. Läs om alliansens historia och dess roll på sidan 14. Där får du också möta medarbetare och värnpliktiga som delar med sig av sina tankar inför ett Nato-medlemskap.

Om Nato känns för snävt bläddrar du förslagsvis till sidan 46, där vi reder ut varför Försvarsmakten satsar på ett rymdförsvaret – och hur. Men min personliga favoritläsning i det här numret är nog Johanna Tolls porträtt av burleskartisten Elisabeth Jörgensen. Eller kanske Melina Westerbergs fina minireportage om HMS Gävles andra jungfruresa upp till Berga, där fartyget åter träder i tjänst. Vilken är din favorit?

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

BROBYGGARE Soldater från Ing 2 byggde broar i Polen med USA, i övningen Defender Europe. **S18**

RYMDFÖRSVAR Därför utvecklar Försvarsmakten rymdförsvaret och så ser hoten från ovan ut. **S46**

LFÖ 22 Under tio dagar övades luftförsvaret i södra Sverige, med siktet inställt på att möta väpnat angrepp. **S32**

HISTORIA Karlsborg skulle bli kärnan i försvaret – och Sveriges reservhuvudstad. **S54**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Mats Ström, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 21 juni 2022. ISSN 1100-8245. Omslag: Alexander Gustavsson/Stridsfoto.

UTBILDNING FÖR BLIVANDE FÖRVALTARE

Nästa år startar en terminslång utbildning vid MHS Halmstad, för kapteners som vill utvecklas till förvaltare.

ENLIGT CHRISTER Reimertz, Försvarsmaktens utbildningsförvaltare, är det stor brist på högre specialistofficerare i hela organisationen.

– Därför är den nya utbildningen, ÖHSOU, ett viktigt instrument för Försvarsmaktens kompetens- och personalför-sörjning, säger han.

ÖHSOU står för Övergångs-utbildning högre specialist-officersutbildning. Innehåll och upplägg under ÖHSOU:s första 17 veckor är desamma som den första termen på den ettåriga högre specialistofficersutbildningen (HSOU). Därefter följer ett tre veckor långt avslutande syntesskede som genomförs gemensamt med HSOU. ÖHSOU riktar sig till kapteners som redan har utbildning

Över 150 sökanden till den nya utbildningen ÖHSOU, med 60 utbildningsplatser, uppfyllde kraven.

MELINA WESTERBERG/FÖRSVARSMAKTEN

och arbetslivserfarenhet motsvarande försvarsgrensskedet under den andra termen på HSOU.

– Utbildningen ska ge bredare kunskap om bland annat Försvarsmaktens ledning och styrning, indirekt ledarskap på högre ledningsnivåer, gemensamma operationer och även om Försvarsmaktens roll i totalförsvaret, berättar Johan Rispling om är kurschef

vid MHS (Militärhögskolan) Halmstad.

Han understryker att utbildningen även innebär ett unikt tillfälle att bygga nätverk med kollegor i hela Försvarsmakten.

60 utbildningsplatser på ÖHSOU fylls till januari 2023 och trycket är stort. Över 150 sökanden till utbildningen uppfyllde kraven. Platserna fördelas av Högkvarteret.

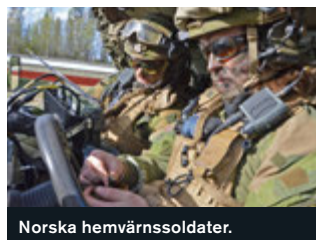
NORSKT HEMVÄRN GLÄNSTE

I MAJ GÄSTADE en norsk pluton hemvärnssoldater totalförsvarsövningen Vildhussen, som fokuseradepå samverkan mellan civilförsvaret och Fältjägarbataljonen i Jämtland.

Erik Bengtsson, utbildningssektionschef vid

Fältjägargruppen i Östersund, berömmar den norska hemvärnstroppen för deras professionella agerande och anser att de bidragit till att höja motivationen under övningen.

– Inte minst lär vi oss mycket av varandra vid den här sortens utbyten.

Norska hemvärnssoldater.

ERIK LÖFGREN/FÖRSVARSMAKTEN

RÄTTELSE På sidan 36 i Försvarets Forum nr 2 2022 framstår det som att cybersoldater endast utbildas till IT-försvarsförband, när de i själva verket utbildas även för andra förband.

NY CBRN-ANLÄGGNING I UMEÅ

JIMMY CROONA/FÖRSVARSMAKTEN

Tack vare övningsanläggningen som börjat byggas i Umeå ökar Försvarsmaktens förmåga till skydd mot bland annat massförstörelsevapen.

JUST NU BYGGS en ny övningsanläggning för Totalförsvarets skyddscentrum i Umeå.

Inomhusträningsanläggningen ska stå klar i början av 2025 och blir unik i sitt slag i norra Europa. Den ger Försvarsmakten möjlighet att öva med kemiska stridsmedel, industrikemikalier, mikroorganismer och radiologiska ämnen (CBRN), i olika klimatförhållanden, som tropisk värme med hög luftfuktighet eller torr ökenhetta.

– Vi kommer att kunna hålla mer komplexa övningar för

skydd mot massförstörelsevapen, olyckor och sabotage. Det stärker både Försvarsmaktens och hela Totalförsvarets förmåga, säger Försvarsmaktens generaldirektör Mikael Granholm.

Den 29 april tog Försvarsmaktens generaldirektör Mikael Granholm tillsammans med generaldirektören för Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Jens Mattson, och Fortifikationsverkets regionchef Håkan Tano, ett första spadtag för bygget av inomhusträningsanläggningen.

SIFFRAN

50 000

Så många minor ligger kvar i Östersjön och västerhavet efter de båda världskrigen, då 175 000 minor föllades i området.

HALLÅ DÄR

... ÖB. Försvarsmakten är medarrangör av Ingenjörsdagen – som riktar ljuset mot ingenjörsyrket.

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

Varför deltar Försvarsmakten i detta?

– Det är delvis i ett rekryterande syfte. Teknikutvecklingen är avgörande och för att vi ska dra nytta av den behöver vi många duktiga, intresserade och motiverade kvinnor och män som väljer att jobba hos oss.

Försvarsmakten delar ut priset för bästa ledarskap under dagen. Vad är bra ledarskap i dina ögon?

– Ledarskapet börjar med en relation, alltså det är ett förhållningssätt mellan människor. Som chef och ledare så behöver man ha klart för sig några saker. Ett är behovet hos alla att komma till tals, att synas och höras. Man behöver bli uppmärksammas för den goda insatsen – men det är lika viktigt att ge tillrättvisning när man har passerat eller är på väg att passera en gräns. – En ledare måste våga ge ansvar, och vara tydlig i sin beställning till medarbetarna.

Vilken betydelse har ledarskap för Försvarsmaktens ingenjörsmånga?

– För ingenjörs kåren är det att ta yrkeskåren ett steg till. För det blir självklart för dig som exempelvis flygingenjör att du parallellt med det även umgås med och utbildar dig tillsammans med operatörerna, med taktikerna som är där. Det ställs samma krav på dig, du ska vara en god chef och ledare, samtidigt som du har de djupa kunskaperna.

NYBYGGE SKA SAMLA STYRKAN

Det nya kontorshuset intill Karlbergs slott har cirka 1 000 arbetsplatser.

JM

I början av 2025 kommer ett tusental av Försvarsmaktens medarbetare i Stockholm att få en ny arbetsplats. Det aktuella kontorshuset byggs just nu i närheten militärhögskolan Karlberg.

– FÖRSVARSMAKTEN ÄR I ett kraftigt tillväxtskede och vi har dessutom suttit utspridda på många adresser i Stockholm. Nu kan vi samla många verksamheter, säger överste Mikael Christoffersson på Försvarsmaktens produktionsledning.

Att huset ligger i nära

anslutning till militärhögskolan Karlberg innebär många fördelar för myndigheten.

– Det gör att vi kan nyttja de resurser som redan finns på Karlberg. Till exempel mat, förråd och vakt. Dessutom finns det bra träningsmöjligheter på området, säger Mikael Christoffersson.

CITATET

”Förr eller senare kommer vi att råka döda någon. Jag är säker på det.”

Magnus Ståhl, chef på Bodens artilleriregemente, i Dagens nyheter den 29 maj
apropå problemet med obehöriga på skjutfält.

CARL GUSTAF M4 TAR ÖVER EFTER M/48

Efter närmare 70 år ersätts granatgevär m/48 med ett nytt granatgevärssystem, Carl Gustaf M4.

DET NYA VAPNET, SOM får benämningen granatgevär 18, är kortare än m/48-modellen och har större justeringsmöjligheter för en bättre ergonomi för skytten. En av många nyheter är att det kan bäras laddat, så att skytten snabbare kan komma till skott. Granatgevär 18 är tillverkat av titan, polymer och kolfiber vilket halverar

vikten jämfört med granatgevär m/48

Vapnet har ett optiskt sikte med fyra gångers förstoring för skjutning under dagsljus och i dåliga ljusförhållanden, och ett rödpunktsikte för skjutning i mörker med bildförstärkare.

När granatgevär 18 införs kommer även ny ammunition. Spränggranaten HE 448 är programmerbar, vilket i kombination med det nya riktmedlet gör att skytten snabbt kan konfigurera inställningarna för granaten.

Granatgevär 18 är lättare och enklare att hantera än m/48.

16 NATIONER UTMANADES I SVENSKA VATTEN

JOEL THUNGEN/FÖRSVARSMAKTEN

MELLAN DEN 5 och 16 juni övade ett 40-tal fartyg, 70-tal flyg och 7 000 personer från 16 nationer i södra Östersjön, i USA-ledda övningen Baltops.

Sverige var värd för flera moment och ett av skälen till att övningen till del skedde i svenska vatten är att de lämpar sig väl för att öva ubåtsjakt, bland annat tack vare sina omfattande skärgårdar. Andra moment som hade stort fokus var luftförsvar, att säkra leder och hamninlopp, skydd av handelsvägar och civil sjötransport.

Från Sverige deltog omkring 500 soldater, sjömän och officerare från marinens alla förband samt K3, P18, A8, F17, helikopterflottiljen och hemvärnet.

Övningen genomfördes efter denna tidnings pressläggning; en utförligare rapport kommer i nästa nummer av Försvarets Forum.

SK 60 PENSIONERAS 2024

DEN SISTA JUNI 2024 avslutas SK 60-planets långa tjänst som skolflygplan i flygvapnet. Flygplanet har då använts i den militära flygutbildningen i 57 år – det togs i bruk 1967 på Krigsflygskolan i Ljungbyhed.

Efterträdaren är det tyska

Grob G 120 TP, med beteckningen SK 40 i flygvapnet, och är till skillnad från Saab 105 SK 60 inte ett jetplan. Flygutbildningen görs om i samband med bytet och piloternas jetträning kommer att ske i JAS 39-plan.

SK 60 på väg bort.

VÄRNPLIKTIGA LASTBILSFÖRARE FÅR CIVIL BEHÖRIGHET

Varje år utbildas över 300 värnpliktiga lastbilsförare i Försvarsmakten. Fram tills nu har dessa inte kunnat utnyttja detta efter muck; och som velat söka jobb som yrkeschaufför har behövt utbilda sig civilt. Även åldersgränsen på 21 år har varit ett hinder för många.

NU SKER EN förändring då Försvarsmakten fått tillstånd att utbilda och examinera för såväl körkortsbehörigheten CE (tung lastbil med släp) som den YKB-behörighet, Yrkeskompetensbevis, som krävs för att få köra yrkestrafik. Behörigheten får även ges till personer från 18 års ålder.

– Det här har förstås ett stort värde för individen, som under sin värnplikt kan få en utbildning som ger jobb-möjligheter, säger Magnus Karnefors som är HR-strateg och ansvarig för civilt meritvärde på Högkvarteret i Försvarsmakten.

MARTINA GUSTAFSSON/FÖRSVARSMAKTEN

Genom regeländringen som innebär att värnpliktiga får YKB-behörighet stärks totalförsvaret då militärt utbildade förare kan bidra även i fredstid.

– Men det har även stor betydelse för svensk transportnäring som skriker efter förare. Magnus Karnefors tillägger att förändringen även stärker totalförsvaret eftersom de förare som tidigare bara fick utföra

transporter så länge de hade uniform på sig, nu även kan bidra i fredstid.

Tillståndet gäller från och med nu, men när utbildningar kan ske i full skala är i skrivande stund inte klart.

PÅ NY POST

Flottiljamiral **Anders Olovsson** stationeras i Storbritannien för utbildning vid Royal College of Defence, från 5 sep tills vidare, dock längst till 21 juli 2023.

Kommandörkapten **Torbjörn Lundström** placeras vid Försvarsmaktens Högkvarter som C LEDS PLANEK P/G från 1 april tills vidare, dock längst till 30 juni 2025.

Kommandör **Bengt Lundgren** placeras som C LEDS PERS C tillika chefsutvecklare i marinen vid HKV LEDS PERS Cpus från 19 april tills vidare, dock längst till 30

maj 2025.

Överste **Tommy Karlssons** placering som chefsutvecklare i armén förlängs fram till senast 31 aug 2022.

Överste **Stefan Jansson** placeras som arméstabschef vid Arméstaben i Enköping från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2026.

Överstelöjtnant **Annelie Vesterholm** placeras som C INSS J 4 vid HKV från 1 juni tills vidare, dock längst till 30 sep 2025.

Överstelöjtnant **Johan Magnusson** placeras som chef för lednings-systemavdelningen på HKV PROD

från 1 juli tills vidare, dock längst till 12 dec 2025. Han befordras till överste.

Överste **Håkan Petersson** placeras som chef för stödavdelningen på Arméstaben från 1 juli tills vidare, dock längst till 31 aug 2026.

Överste **Anders von Sydow** placeras som chef för FMTS från 1 juni tills vidare, dock längst till 30 sep 2024.

Överste **Michael Ginér** placeras som chef för Säkerhetsinspektionen på HKV från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2028.

Överste **Markus Gannerud** place-

TRIMMAR SAMARBETE I KRIS

Under två veckor i augusti-september övar Försvarmakten tillsammans med bland andra regionerna på Gotland och i Västmanland, och Polisen. Syftet är att trimma samarbetet mellan myndigheterna i kris- och gråzonssituationer.

FOKUS UNDER övningen ligger på sjukvård och Danny Regné, Försvarmaktens ansvarige för övningen, beskriver flera omfattande scenarion som börjar på en olycksplats och slutar på ett operationsbord på ett civil sjukhus.

På Gotland sker övningen på den södra delen av ön, där öborna lär märka en betydande aktivitet med flera blåljus- och militärfordon på gator och vägar. Såväl Hemse vårdcentral som insatsstyrkor från polisen deltar.

– Från Försvarmakten kommer även flygvapnet att

En simulerat skadad förbereds för att lastas på en helikopter under ett moment i övningen Meteor 2017.

JOEL THUNGREN/FÖRSVARMAKTEN

bidra med sjuktransport med helikopter och ett Herculesplan, berättar han.

Övningen kallas Meteor och går för tredje gången. Det två tidigare tillfällena var 2016

och 2017. Försvarmaktens unika bidrag är framför allt förmågan att bedriva sjukvård i hotfulla miljöer, oavsett var i landet behovet uppstår.

ras som utvecklingsofficer på MSS från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2024.

Överste **Peter Nilsson** placeras som stf delegationschef vid NNSC (Neutral Nations Supervisory Commission) mellan 30 maj 2022 och 3 sep 2024.

Överste **Anders Palmgren** får tjänstledigt för en tjänst på Förvarshögskolan som chef för Programledning för Högre officersprogrammet, mellan 1 sep 2022 och 31 aug 2023.

Kommendörkapten **Mattis Svedin** placeras som chef för FMLOG från

8 maj tills vidare, dock längst till 31 maj 2025. Han befordras till kommandör.

Överste **Filip Ingelssons** placering vid HKV YAM förlängs under perioden 1 sep 2022 till 31 aug 2024. Han får tjänstledigt under denna period för anställning i FMV.

Överste **Claes Bitterlich** placeras som C IR sekt LEDS INRI, HKV från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 dec 2025.

Kommendör **Håkan Nilsson** placeras som marinstabschef på Muskö från 17 juni tills vidare, dock längst till 30 juni 2025.

Brigadgeneral **Michael Nilssons** placering som logistikchef i Försvarmakten förlängs till 31 aug 2022.

Överste **Per Åkerblom** placeras som chef för Ing 2 från 1 okt tills vidare, dock längst till 30 juni 2026.

Överste **Jerker Sundström** placeras som tff C MUST och SC MUST från 1 okt tills vidare, dock längst till 31 aug 2025.

Kommendör **Fredrik Edwardson** placeras som förbandschef vid Marinbasen från 10 juni tills vidare, dock längst till 30 juni 2025.

UPPDATERAT SÄKERHETSREGLEMENTE

Arméchefen: "Det ska vara tydligt för alla hur vi undviker olyckor"

I dagarna kommer en uppdaterad utgåva av Reglemente Verksamhetssäkerhet 2022 (SäkR). Den består av 13 böcker, vars syfte är att förebygga olyckor i träning, utbildning och övningar.

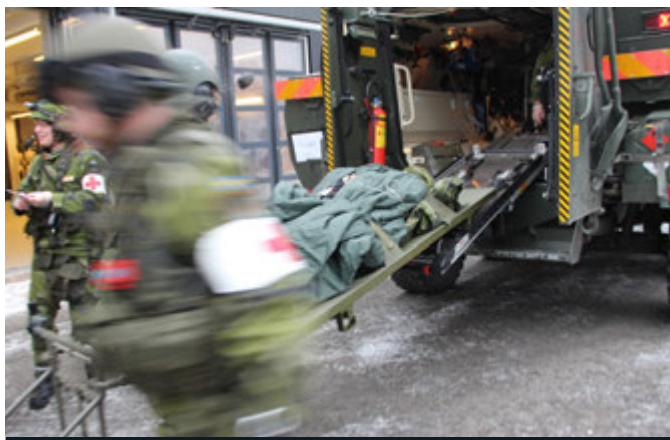
Högst ansvarig för marksäkerhetsarbetet är Försvarsmaktens militära marksäkerhetsföreträdare, arméchef Karl Engelbrektson.

Arméchefen talar av egen erfarenhet när han förklarar varför marksäkerhetsfrågorna måste tas på största allvar.

– Som ung fänrik ville jag visa upp mig och såg chansen under en övning. Även om ingen gjorde formellt fel, kan jag i efterhand konstatera att jag saknade erfarenhet att förutse riskerna, vilket slutade med att jag förlorade delar av min hand, säger arméchef Engelbrektson och utvecklar sin ståndpunkt:

– Det ska vara klart och tydligt för alla hur vi undviker onödiga olyckor i vår verksamhet. Den uppdaterade utgåvan av SäkR 2022 bygger på lagar och regler, och nya lärdomar vi gjort. När reglementet används rätt – då kan vi förebygga de onödiga olyckorna i vår övningsverksamhet.

Engelbrektson menar att reglementet ytterst är ett stöd för att möjliggöra verklighetstroga övningsscenarion, något som är unikt för Sverige, men även att det

Säkerhetsreglementet ska inte bara förebygga olyckor, utan är även ett stöd för att skapa verklighetstroga övningar. (Arkivbild)

ställer stora krav på chefer och övningsledarorganisationen.

– Vi tillämpar uppdragstaktik, säger Engelbrektson.

– Det åligger övningsledaren att låta förbandet utvecklas gradvis och inte gena i kurvorna. Att bygga krigsdugliga förband kräver metodiskt riskhantering hela tiden.

ALLA BEHÖVER HA KUNSKAP

ENGELBREKTSOON VIDHÅLLER att marksäkerhetsfrågorna inte enbart angår övningsledning och -planering, utan att det ligger i allas intresse att Försvarsmaktens personal är påläst och arbetar aktivt för att förebygga tillbud i den dagliga verksamheten.

– Därför är det mitt råd att du åtminstone tillgodogör dig kapitel 2 i SäkR G (om ansvarsfördelning, reds anm). Det är en förhållandevis enkel och billig försäkring.

NÅGRA AV NYHETERNA I SÄKR 2022

- »» Arbeta i fallriskmiljö.
- »» Riskhantering vid övningsplanering.
- »» Övning i ladda och patron ur endast tillåten med blind ammunition.
- »» Buren utrustning i stridsfordon (strf), nödutrymning.
- »» Samövning med strf, röja och synliggöra gruppering.
- »» Kör- och vilotider.

Arméchef generalmajor Karl Engelbrektson.

HEDRADE VETERANER

Den 29 maj firades Veteran dagen i Stockholm – med strålande sol och över 3 000 besökare.

IÅR UPPMÄRKSAMMADES särskilt de utlandsveteraner som tjänstgjorde vid FN-insatsen Unficyp på Cypern under åren 1964–1993. Under dessa 29 år bidrog Sverige med

25 000 soldater.

Några av höjdpunkterna under dagen var kransnedläggningen vid veteranmonumentet och flera presentationer om Unficyp. Martin Engdahl, projektledare för Veteran dagen vid Forsvarsmaktens Veteran centrum, gläds åt den välbesökta och lyckade dagen.

– Cyperninsatsen har en särskild plats i svenskarnas hjärta eftersom vi skickat så mycket personal dit. Det känns viktigt att hedra Cypernveteranerna ordentligt, säger Martin Engdahl.

Veteran dagen livesändes på Forsvarsmaktens Youtube-kanal och sändningen går att se i efterhand.

Kransnedläggning under statsceremonin vid veteranmonumentet Restare.

Fältartistlegenden Titti Sjöblom.

Morfar med sin sonson.

Spontan dialog kring utbildning inför insatser förr och nu

PORTRÄTTET

BURLESK CHEF

**På dagen it-säkerhet. På kvällen burlesk.
Möt Elisabeth Jörgensen på FMLOG.**

” Jag har alltid älskat dans, men inte känt att jag hittat min plats, eller passat in förrän jag hittade burlesken för fyra år sedan. Nu har jag hittat hem.

Burlesk som konstform uppstod på 1860-talet, där burlesken var arbetarklassens sätt att häckla överklassen med sina sketcher och dans. Under 1900-talet förändrades dansformen och övergick mer mot striptease, med den skillnaden att det handlade mer om hur själva avklädandet går till än vad som visas upp. Den 'nya burlesken' brukar man säga uppstod i USA 1995, och kom till Sverige tio år senare. Nu är den större än någonsin.

Den klassiska burlesken, showgirl-burlesk, är bara en av många stilar, även om den kanske är den största och mest välkända. Det finns mängder av stilar och något för alla oavsett om du uppträder eller är publik. Inom burlesken finns plats för alla – det spelar ingen roll hur du ser ut, om du är tjej eller kille, kort eller lång, tjock eller smal, funktionshinder – alla är välkomna.

Själv hamnar jag nog i en blandning av olika stilar, där

den klassiska burlesken har en stor plats, samtidigt som jag också flörtar med den mörka och hårda sidan.

Intresset för att lära sig burlesk växer stadigt och numera finns det flera skolor i Stockholm som håller kurser i konstformen.

Den 21 maj i år skrev vi burleskhistoria i Stockholm, där vi hade en elevshow på Maxim-teatern. 24 olika burlesknummer av elever och lärare med över 300 gäster i publiken.

Jag rekommenderar verkligen alla att uppleva burlesk, som publik eller att testa att dansa själv. Du bygger upp en enorm självkänsla, kroppskontroll och har jätteroligt, och får vänner för livet. Det är ett fantastiskt sätt att få in mer glitter, glamour och glädje i den gråa vardagen.”

ELISABETH JÖRGENSEN

Gör: Arbetar som it-säkerhetschef på FMLOG

Bor: Stockholm

Familj: Singel

NATO

SVERIGES LÅNGA VÄG MOT NATO

DAVID KRISTIANSEN/19

NATO BILDADES 1949 SOM ETT SVAR PÅ HASTIGT FÖRSÄMRADE RELATIONER MELLAN SOVJETUNIONEN OCH VÄSTLÄNDERNA. I DET SAMARBETE SOM SKAPADES FÖR 73 ÅR SEDAN LOVAR MEDLEMSSTATERNA ATT UPPRÄTTHÅLLA DEMOKRATI OCH FRIHET I SINA LÄNDER – OCH KOMMA TILL VARANDRAS FÖRSVAR OM DE ANGRIPS UTIFRÅN.

Text *Linus Ehn/Leds Komm*

VID ANDRA världskrigets slut fanns stora förhoppningar om att en ny tid av fred och frihet skulle inledas. Men det tog inte många år innan förhoppningarna grusades. I de länder som då ockuperades av Sovjetunionen installerades regeringar som lydde Moskva, och alla försök att införa demokrati krossades våldsam.

”Från Stettin vid Östersjön till Trieste vid Adriatiska havet har en järnridå sänkts över kontinenten”, konstaterade Storbritanniens då avgångna premiärminister Winston Churchill 1946.

Den snabbt försämrade situationen påverkade Sverige starkt. Förhoppningarna om en demokratisk utveckling i de länder som stod under sovjetisk ockupation infriades inte – Sverige hade nu en militär supermakt ledd av en oberäknelig

Josef Stalin på andra sidan Östersjön.

Ett starkt försvar hade börjat byggas redan under andra världskriget och det fanns ekonomiska resurser att fortsätta upprustningen. Sverige hade klarat sig undan ockupation och förödelse under kriget, och dessutom tog Sverige del av ekonomiskt stöd från USA inom ramen för den så kallade Marshallplanen.

STARKT FÖRSVAR

GENOM FÖRSVARSBESLUTET 1948 höjdes Försvarsmaktens förmåga kraftigt. Armén kom att bestå av 35 brigader, varav sex utrustades med dåtidens modernaste stridsvagn – Centurion. Flygvapnet skulle växa till att bli det fjärde största i världen och omfattade när det var som störst runt 1 000 flygplan. År 1950 förfogade marinen över sammanlagt 29 ubåtar och

tunga ytstridsfartyg som jagare och kryssare ingick i flottan.

Åren före bildandet av Nato försökte Sverige skapa ett nordiskt försvarsförbund, men det skulle visa sig omöjligt. Under 1948 skrev Finland och Sovjetunionen under vad som kallades vsb-avtalet (fördrag om vänskap, samverkan och ömsesidigt bistånd). I det förbjöds Finland att ingå i några försvarsallianser. Avtalet slutade gälla först 1992.

Det ska understrykas att Finlands möjligheter att säga nej till att skriva under avtalet och gå sin egen väg var obefintliga under tiden närmast efter andra världskrigets slut.

Året därpå, 1949, valde Norge, Danmark och Island att gå med i Nato och de svenska plannerna grusades. Sverige kom att bli militärt alliansfritt och en stark försvarsmakt byggdes upp. Alliansfriheten var en pragma-

STORA BILDEN: Glada berlinare sitter på Berlinmuren vid Bernauer Strasse på gänsen mellan Öst- och Västberlin 14:e november 1989 i samband med murens fall, som innebar slutet för kalla kriget och en ny inriktning för Nato.

PETER DIEDRICH/TT

tisk konstruktion, det beslutades aldrig om lagstiftad neutralitet.

Det fanns rent av ett militärt samarbete med västmakterna, främst på underrättelsesidan. Det var begränsat, hemligt och skedde i tysthet samtidigt som de nya svenska vapen som infördes anpassades till Natos standarder.

Våren 1989 började järnridån rämna. I maj det året revs taggtrådshindren på gränsen mellan Ungern och Österrike, vilket blir starten på sammanbrottet för Sovjetblocket.

SOVJETUNION UPPHÖR

ETT EFTER ETT frigjorde sig länder i Öst- och Centraleuropa från sovjetiskt styre och införde demokratiska system. Uppdelningen av Europa upphörde med Berlinmurens fall i november 1989. Två år senare kollapsade Sovjetunionen och landet upphörde att existera. I ett slag fick de tidigare delrepublikerna möjlighet att bli självständiga länder.

Efter Sovjetunionens fall följde en tid av militär avspänning och förbättrade relationer mellan västvärlden och Ryssland. Sverige fördjupade samarbetet med Nato genom projektet

” Under 2000-talet har samarbetet mellan Sverige och Nato fördjupats. Insatsen i Afghanistan bidrog till detta. ”

Partnerskap för fred och deltog allt mer aktivt i Nato-ledda fredsbevarande operationer, bland annat i insatsen i Kosovo som inleddes 1999 och i Afghanistan från 2001.

FÖRNYAD VIKT

UNDER 1990-TALET ansökte flera länder som tidigare ingått i östblocket om medlemskap i Nato. Sovjetunionens siste ledare, Michail Gorbatjov, bekräftade så sent som 2014 att det aldrig förekommit ens några diskussioner om något förbehåll eller löften kring saken.

Under 2000-talet har samarbetet mellan Sverige och Nato fördjupats. Insatsen i Afghanistan bidrog till detta och sedan 2008 har Sverige en permanent delegation inrymd i en byggnad intill Natos högkvarter i Bryssel.

Nato har i dag 30 medlemsländer och med Sverige och Finlands inträde blir de 32. Med Rysslands angrepp på Ukraina har grunden för Nato – att ett angrepp mot en är ett angrepp mot alla – fått förnyad vikt. Natostadgans femte paragraf som slår fast detta är lika aktuell i dag som 1949. ◀

FAKTA NATO

»»» **Nato grundades 1949** och bestod ursprungligen av USA, Belgien, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Kanada, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal och Storbritannien.

»»» **De enskilda medlemsländerna bestämmer** vilka förband som ska ställas under Natos befäl. Hur bidraget till ge-

mensamma insatser ut avgörs till stor del av vilka resurser de enskilda länderna förfogar över.

»»» Alliansen har **små gemensamma förband** i form av stridsledningsflygplan, E3 Sentry, baserade i Tyskland, samt kvalificerade spaningsdrönare, RQ4 Global Hawk, baserade i Italien.

»»» **Det Nordatlantiska fördraget** utgör grunden för alliansen. Fördraget består av 14 artiklar och kärnan utgörs av artikel fem, som beskriver de ömsesidiga försvarsgarantierna.

»»» Nato har idag **30 medlemsländer**, med Sverige och Finland blir det 32

»»» **Natos högkvarter SHAPE** (Supreme

headquarters allied powers Europe) ligger utanför staden Mons i Belgien.

»»» **Natos högste operativa militära befälhavare** och chef över de allierade styrkorna i Europa är en post som alltid innehas av en officer för USA:s väpnade styrkor.

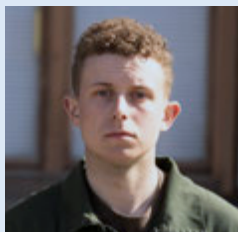
HUR KÄNNER DU INFÖR ETT NATO-MEDLEMSKAP?

ELLEN RICKEBERG,
Värnpliktig sergeant
på Lv 6, tropschef, från
Hudene.

– Jag tror att Ryssland kommer visa sig mer i vårt närområde, och att det sker en upptrappning av beredskap med fler värnpliktiga. Och så påverkar det alla runt omkring både känslomässigt och fysiskt för att det blir en oro.

– Jag tycker det är oklart hur det skulle påverka mig mer specifikt. Vi värnpliktiga vet ju inget om krig i sig och vi har inte varit på utlands-tjänst.

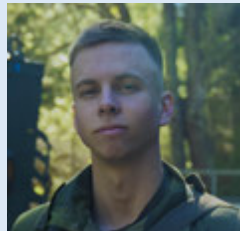

ALEXANDER GUSTAVSSON
I 19, värnpliktig
Livkompaniet, från
Vaxholm

– Både tryggt och samtidigt, på vissa sätt, otryggt. Men det är bra att vi går med för då kan vi få stöd från andra länder. Däremot finns ju en form av hot från ryskt håll. Så det är ju lite av

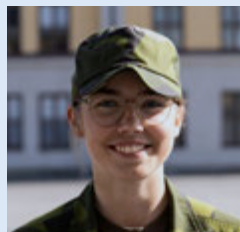
ett mysterium kring vad som kommer att hända när vi går med.

– I nuläget tror jag inte att det kommer påverka mig som värnpliktig så mycket eftersom vi bara är två månader in på utbildningen. Men senare om man väljer att ta anställning så tror jag att det kan öppnas upp fler chanser inte bara i Sverige utan också i andra länder.

WILLIAM LINDAHL
Korpral på Lv 6,
systemtekniker på
Robot-98, från Grästorps

– Det känns ju som att hotet mot Sverige ökar samtidigt som vi får hjälp av andra. Jag är inte orolig. Jag tror inte jag kommer att påverkas. De som jobbar vidare i Försvarsmakten påverkas säkert av utländska samarbeten

ANNA GRÖNLUND
I 19, kadett från Piteå

– Jag tror att det kommer bli bra, för vi har

ju redan ett så bra och nära samarbete med Nato.

– Men just nu känns det som att det är ett politiskt beslut som blivit lite förhastat. Men jag tror ändå att Sverige förr eller senare hade gått med.

– Efter utbildningen blir jag förhoppningsvis officerare, då kanske det innebär att jag får möjlighet att åka utomlands till andra länders staber och att jag då kommer få ny erfarenhet som jag annars kanske inte hade fått.

ARVID EDÉN
I 19, värnpliktig, från
Färjestaden

– Jag är positiv till ett eventuellt Natomedlemskap eftersom jag tror det kan öka samarbetet mellan de olika Natoländerna, i en tid där man behöver enas runt olika frågor mer.

– Genom ett medlemskap i Nato kanske även integrationen ökar mellan de olika medlemsländerna.

– Så det kan bli så att man får lära sig mer om andra länders olika system och arbetsätt, och att vi då inte bara kommer använda de svenska systemen.

GUSTAV RAUTILA
I 19, kadett, från
Sundsvall

– Jag är för att vi ska gå med i Nato, eftersom vi får ett starkare skydd. Men jag förstår även att människor är emot, och att en del tycker att det känns förhastat att gå med.

– Som blivande officer så kommer det nog att påverka mig själv en del eftersom det kommer behövas fler officerare.

SOFIE JOHANSSON
Miljösamordnare,
Skövde garnison

– Det känns som ett naturligt steg eftersom det redan finns en nära samverkan.

– Men jag tror att det kan ge spännande utmaningar i och med att vi då oftare får ta emot internationella gäster på övningar.

– Då behöver vi till exempel utbilda kring vår lagstiftning – om allt ifrån allemansrätten till skjutfältsbestämmelser.

DEFENDER 22

BYGGER BROAR

MED USA

UNDER NÅGRA FÖRSOMMARDAGAR I MAJ BEFANN SIG ETT GÄNG INGENJÖRSSOLDATER, TILL STÖRSTA DELEN VÄRNPLIKTIGA FRÅN ING 2 I EKSJÖ, I POLEN. DÅR FANNS OCKSÅ KOLLEGOR FRÅN USA, MED DET GEMENSAMMA UPPDRAGET ATT BYGGA BROAR ÖVER TVÅ VATTENDRAG.

*Text Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm
Foto Antonia Sehlstedt/Stridsfoto*

DEFENDER 22

DET HELA VAR NU inte en del i så kallad skarp verksamhet, även om broarna faktiskt byggdes, utan ett moment i den USA-ledda övningen Defender Europe 2022. Själva bron är av modellen däcksbros 300, som är av motsvarande modell som USA använder. Utmaningen var därmed inte så mycket det ingenjörsmässiga som att tillsammans genomföra alla förberedelser och samordna arbetet mellan nationerna.

Utöver däcksbrolutonen från Ing 2 deltog även en fältarbetsunderrättelsegrupp, med bland annat dykare som undersöker strand- och bottenförhållanden innan bron kan monteras.

– Finns det något som hindrar bron eller färjan i vattendraget som inte klarlagts före överskeppningen kan det innebära att hela anfallsrörelsen stannar av och initiativet i anfallet förloras, förklarar

Christopher Sandgren som är chef för fältarbetsdykarna.

Att bron bestod av en svensk och en amerikansk del var inte bara ”tekniskt utvecklande” utan bar även en stark symbolik, konstaterar övningsledaren för den svenska delen, Peder Hertzberg. Han understryker att övningen har skapat nya vägar för framtida samarbete, där nya kunskaper och relationer med kollegor från andra nationer ”kommer stärka oss i att försvara vårt land och bidra till att stärka andra länders försvar”. ◀

FAKTA

DEFENDER EUROPE 2022

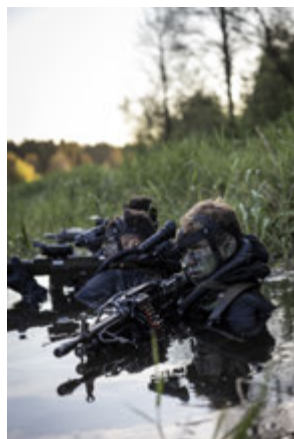
Övningen Defender Europe 2022 är en USA-ledd övning som genomförs på olika platser i Europa. Syftet är att öva amerikansk förstärkning av Europa. Inom ramen för övningen genomförs flera nationella övningar med partner.

Sista biten för att få ihop bron kräver både muskler och bra samverkan för att få delarna att gå i lås.

Fältarbetsdykarna ska kunna agera dolt, för att inte avslöja platsen för motståndaren.

Svenska och amerikanska soldater bygger en gemensam bro över floden Narew i Polen.

Fältarbetsdykare inhämtar information om terrängens möjlighet och begränsningar för förbands rörlighet.

Svenska soldater skeppas över av polska förband för att ta bortre strand.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

HÄSTMARKNAD DELUXE

Det blir allt svårare för Livgardet att få tag i lämpliga högvaktshästar. Ett särskilt evenemang, Visningsdagarna, ska råda bot på det. Vi besökte det första.

KLOCKAN ÄR STRAX efter nio och solen rör sig allt högre upp på himlen. De första hästågarna har börjat rulla in med sina hästar på gårdsplanen på Flyinge, ett avels- och ridsportcentrum i södra Skåne.

Petri Nylander, Livgardet.

Snart ska området förvandlas till en saluplats för hästförsäljning och hästarna ledas in i det stora ridhuset. Där kommer en jury att be-

döma om hästen är lämplig för inköp.

– Vi vill ha en häst som är lugn och trygg. En bra högvaktshäst har ett balanserat temperament och inte allt för mycket nerv. Den behöver vara sansad och finna sig i storstadsmiljön där vi genomför våra beridna vaktparader, säger kapten Petri Nylander, chef för kavalleriavdelningen på Livgardet.

NYSATSNING

DET ÄR FÖRENINGEN för den beridna högvakten som köper in och äger alla hästar som Försvarsmakten använder och sköter om. Skälet till att man ordnar Visningsdagarna är att det blivit svårare att hitta lämpliga hästar till Livgardet, i takt med att allt större fokus riktas mot sporthästavel för kvicka och känsligare hästar.

Marcus Lundholm på Föreningen för den Beridna Högvakten förklarar att en högvaktshäst i stället behöver vara ”lugn, inte ha för stora gångarter och inte vara så kvick”. Detta önskemål har man gemensamt med de övriga arrangörerna: Hovstallet, Ridskolan Strömsholm och Flyinge.

– Det här är en nysatsning för att få en långsiktighet i arbetet med att hitta nya hästar. Vi kommer att anordna två tillfällen per år, säger Marcus Lundholm.

Klockan är 13.47 och en ung valack, Farfisa, står tillsammans med sin ägare framför juryn.

– Om vi tycker att hästen är intressant genomför vi en exteriörbesiktning. Alltså vi går fram och tittar närmre, mäter, klämmer och känner så att häs-

PARADLYCKA

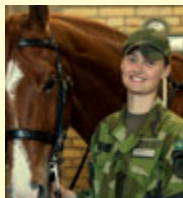
Efter flera års uppehåll på grund av pandemin syns nu återigen de beridna vaktparaderna på Stockholms gator. Årets första parad genomfördes traditionsenligt i slutet av april.

HUR KÄNNS DET NU NÄR PARADERNA DRAR IGÅNG IGEN?

ADAM CHRISTENSEN
26 år, på hästen CG, gruppchef på Livskvadron sedan 2017

Det känns väldigt bra. Man visste inte riktigt hur mycket man saknat vaktparaderna förrän nu när vi faktiskt får genomföra dem igen. Att äntligen få rida paraderna och genomföra ceremonierna framför publik blir en motivator. Det är den absolut bästa känslan när man sätter en riktigt bra ceremoni på yttre borggården.

ANNA HJÄRP
21 år, med hästen Fredricsson, soldat på Livskvadron sedan 2021

Det är mina första beridna vaktparader och det är både spännande och nervöst på samma gång. Man undrar såklart hur det ska gå, kommer det vara mycket folk som tittar och hur ska de nya hästarna reagera. Men jag känner mig också väldigt stolt; vi har övat så mycket och så länge på något som vi nu äntligen får genomföra skarpt.

BENJAMIN SANDBERG
25 år, militärmusiker på Livgardets dragonmusikkår sedan 2021

Jag genomför mina första vaktparader nu. Lite nervös är man alltid, men också väldigt taggad. Rent musikaliskt kan man ju förbereda musik men med hästar är det inte samma sak, även om man övat mycket så går det inte att veta innan exakt hur det kommer gå. Jag ser verkligen fram emot detta nu när man väntat så länge.

MAGNUS OLSSON
33 år med pukhästen Tor, militärmusiker på Livgardets dragonmusikkår sedan 2014

Det är jättekul att det drar igång igen nu. Det känns lite ovisst, vi har många nya hästar som inte är så erfarna och mycket ny personal, men vi har övat mycket så det ska nog gå bra. Det är framförallt roligt och häftigt med en riktigt publik igen, den har vi musiker verkligen saknat under pandemin.

VENDELA WESTER
24 år, vid hästen Fanfar, soldat på Livskvadron sedan 2021

Jag genomför mina allra första skarpa parader nu och det känns riktigt roligt. Det är verkligen en sådan mäktig känsla. Eftersom jag har ridit sedan jag var liten kände jag mig trygg med att genomföra själva vaktparaden. Däremot var jag lite nervös inför ceremonin på borggården med alla människor i publiken som tittar.

ten inte visar sig vara skadad eller liknande, berättar Petri Nylander.

TVÅ HÄSTAR INKÖPTA

TJUGO MINUTER SENARE leds Farfisa ut av sin ägare. Han klarade sig igenom alla tester och några veckor senare står det klart: Farfisa passerade även

veterinärkontroller och prisdiskussioner och kommer att köpas in.

– Vi såg snabbt att Farfisa verkade lämplig. En väldigt fin, lugn och sansad häst med lagom bra gångarter. Han såg också ut precis så som vi vill att hästarna ska se ut, med en bra balans i fysiken.

Inom kort kommer Farfisa skickas iväg på grundutbildning, tillsammans med ytterligare en nyinköpt häst, Willgot H, innan de båda kan börja tjänstgöra på Kavallerikasern i Stockholm. ◀

Text **Jenny Ringström/Livgardet**

PLUTONPAPPA

Hur gammal kan man vara och ändå göra lumpen? Frågar man hälsingen Erik Westberg så är svaret att det aldrig är för sent. Han har fyllt 40 och precis gjort grundutbildning på jägarregementet K4 i Arvidsjaur.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTOÅND

Varför gör man grundutbildning vid din ålder?

Två faktorer drev mig till det. När jag mönstrade i min ungdom tyckte jag det lät idiotiskt att göra lumpen, men efter att ha träffat folk som jobbat i Försvarsmakten, gedigna människor med unik erfarenhet, började jag sörja att jag inte tog vara på möjligheten. Under skogsbränderna 2018 runt Kårböle som är nästgårds till mina hemtrakter ville jag göra en insats, men det är inte så lätt när man inte finns i rullorna och det kändes frustrerande, sen har tanken gått och gnagat.

Vad fick dig att göra slag i saken?

Jag åt middag med en bekant och då råkade jag säga att om jag mönstrat i dag skulle jag ge järnet. Då sa hon, du kan söka tills du är 45! Jag hade inte fattat att man kunde söka som frivillig men när jag senare undersökte saken insåg jag att det går, jag har ingen partner eller barn att ta hänsyn till - det är nu eller aldrig.

Varför just jägarutbildning?

Vid mönstringen gick det bra och när inskrivningsförrättaren frågade vad jag var sugen på, var svaret inga fordon eller båtar, men jag gillar skogen, tält och snö. Till arméns jägarbataljon alltså? Vet du vad det innebär, undrade inskrivningsförrättaren. Och det visste jag ju inte.

Men jag ryckte i alla fall in 28 juni förra året.

Hur har det varit?

Det är bland det roligaste jag gjort i mitt liv, en helt extrem resa i upplevelse och utmaningar. Jag har fått frågan om kroppen håller, och visst är de unga snabbara på korta distanser, men här handlar det

mer om uthållighet. Långdistansare är ju oftast som bäst runt 40. Den största utmaningen har väl handlat om att ge upp bekvämligheten från sitt tidigare liv och att inte äga sin kalender.

Hur är det att vara äldst i plutonen?

Skillnaden syns främst när vi ska hem på permis, för när uniformen åker på känns det som åldern nollas. Jag har kanske agerat plutospappa genom att bidra med min livserfarenhet kring kärleksproblem och hur bostadskön fungerar, men i gengäld fått lära mig hur Snapchat funkar. Jag är förvisso äldre än befälen, men i den här kontexten är jag en elev vilken som helst, jag har all respekt för dem, de är väldigt kunniga.

Vad har varit tuffast med utbildningen?

Schemat har varit späckat, med mycket tjänstgöring i fält från tidig morgon till sent på natten. Dessutom kom vintern tidigt med kyla runt 30 minus, och få ljusa timmar vilket har krävt bildförstärkare många gånger. Jag har gjort många jobbiga saker i livet, åkt Norden-skiöldloppet som är 22 mil och deltagit i tuffa triathlontävlingar, men det går inte att jämföra med jägartjänst i subarktiskt klimat.

Det bästa då?

När plutonen fungerar som en välsmord cykel, det är en fantastisk känsla. Även om det uppstår problem agerar alla som en enda enhet, det är ett lagspel på topp. Att ta sig igenom sånt som är jobbigt och motbjudande svetsar samman människor på ett unikt sätt och glädjen som kommer efteråt är obeskrivlig.

Vad sker nu när du muckat?

Först ska 14 ur kullen cykla från Arvidsjaur till Stockholms slott som avslutning och förhoppningsvis börjar jag på Stridsfoto i Enköping (på Ledningsregementet, reds anm) till hösten. <

Text Johan Lundgren/Leds Komm

HANNES HOLMSTRÖM/STRIDSFOTOÅND

Erik Westerberg tyckte att det lät "idiotiskt" att göra lumpen. När han var 18.

HMS GÄVLE

ÅTERKOMSTEN

TAMPARNA PÅ HMS Gävle har precis släppt taget om pollarna på kajen i Karlskrona. Några varvsarbetare vinkar och ombord har besättningen fullt upp med att återställa efter losskastning. I

högtalarsystemet hörs fartygschefens röst.

”Lystring Gävle, det här är den första losskastningen på länge där vi inte ska tillbaka till samma ställe. För att uppmärksamma ögonblicket kommer jag

nu spela den låt som spelades när Gävle senast kastade loss från Berga, för tio år sedan.”

Fartygschefens röst byts mot Jussi Björlings klassiska ”Till havs”. Orden stämmer bra, äntligen är HMS Gävle till havs

TIO ÅR EFTER DEN SENASTE RESAN ÄR HON TILLBAKA. TILL DET YTTRE SER HMS GÄVLE NÄSTAN UT SOM TIDIGARE, MEN PÅ INSIDAN DÖLJER SIG NYA SYSTEM MED TOPPMODERN TEKNIK.

Text *Melina Westerberg/4:e sjöstridsflottiljen*

på riktigt igen. Fartygschefen, kommandörkapten Magnus Danielsson, står på kommandobryggan och övervakar färden ut från Karlskrona.

– Jag var den sista fartygschefen på HMS Gävle innan

hon togs ur tjänst 2012. Det är inte så många andra kvar från den tiden men flera i besättningen jobbade på systerfartyget HMS Sundsvall tills hon togs ur tjänst 2018, och är välbekanta med fartygstypen,

säger han.

HMS Gävle var tidigare en korvett av Göteborgsklass. Hon sjösattes 1990 och har tjänstgjort både i svenska vatten och utomlands i Libanon vid insatsen ML01 2006–2007.

Korvetten togs ur tjänst 2012 för att genomgå en omfattande modernisering, ett arbete som försenades på grund av Försvarmaktens dåvarande ekonomiska situation, men som sedan återupptogs.

– Sedan 2020 har arbetet rullat på för min del. Jag är otroligt glad att vi står här i dag med en korvett som återigen kan bidra till att lösa marinens uppgifter. Det behövs verkligen fler plattformar för både våra pågående operationer och för utbildning av nya medarbetare på alla nivåer, säger Magnus Danielsson.

TOPPMODERN TEKNIK

I STRIDSLEDNINGSCENTRALEN (SLC) ombord på fartyget sitter sekonden, kapten Johan Resare, omgiven av stora skärmar som visar mängder av siffror, kartor och olika fönster och flikar. Även om utsidan av fartyget är sig lik har insidan i princip bytts ut helt.

– Vi har en helt ny sensorpark och ett toppmodernt ledningssystem där alla vapensystem är integrerade. Jag behöver inte flytta på mig om jag ska avfyrar en robot eller en torped, jag kan göra allt härifrån, säger han.

Den som besökt en korvett av Göteborgsklass kanske minns stridsledningcentralen som ett mörkt och trångt rum med orange skärmar från förra seklet. Den bilden är ett minne blott. SLC på en korvett av Gävleklass från 2022 – alltså den modifierade Göteborgskorvetten – är ljus och rymlig. De gamla ljuskänsliga skärmarna har bytts ut mot nya moderna motsvarigheter.

– Det har blivit mycket rymligare här inne, förut var till exempel robotledningen en

helt egen enhet som tog plats, nu är det integrerat i datorn. Med nya skärmar kan vi ha taklampan tänd, det underlättar för arbetsmiljön, säger Johan Resare.

NYTT SKEPPSKÖK

KLART SKEPP! Ordern ropas ut i högtalarsystemet och besättningen skyndar sig att bemanna posterna. På bryggan sitter fänrik Fanny Haraldsson. Hennes uppgift är att navigera och köra båten.

– Det nya navigationssystemet visar mer information och jag tycker det är mer användarvänligt. Det här systemet är det inget annat fartyg som har i svenska marinen, vi är först, säger Haraldsson.

Samtidigt som fartyget passerar under Ölandsbron är kockarna i full fart med att göra tårter i köket, eller byssan som det heter på ett fartyg. Även den givetvis nyrenoverad.

– Vi har gjort allt här. Det fanns ingenting när vi kom hit. Det är ju på ett sätt kul att få göra precis som man vill, säger kocken Jacob Danielsson.

Både SLC och byssan har blivit rymligare och fartyget är nu bättre anpassat för uppgiften – att med sensorer bevaka Sveriges gränser till sjöss på, över och under ytan. Eller som i byssans fall just idag, förbereda firandet med övriga flottillen efter förtöjning på Berga.

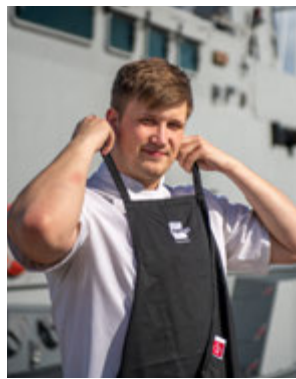
SKÖNT KOMMA HEM

MODERNISERINGEN HAR genomförts på Saab Kockums varv i Karlskrona och vissa besättningsmedlemmar har pendlat i över ett år för att kunna bidra i utvecklingen av fartyget. Även om de är över-

MELINA WESTERBERG/FÄRDE S.JÖSTRIDSFLOTTILLEN

”Det känns stort att vara först och jag är stolt över att få vara den som startat upp och skapar en logistik för framtida kockar ombord på HMS Gävle”, säger Kocken Jacob.

MAJA HANSSON/MARINSTABEN

önske genomlastarbansar-
sandvagnar eller försvarslinjer
ned i havet. En under det
nedågående antalskoder.

Fanny Haraldsson håller ett öga
både på horisonten och det nya
navigationssystemet uppe på
manöverbryggan.

MELINA WESTERBERG/FÄRDE SJÖSTRIDSFLÖTTILJEN

På nordlig kust under
Ölandsbron. HMS Gävle kommer
att bli ett uppskattat tillskott till
marinens ständigt pågående
sjöövervakningsoperation.

Johan Resare i den moderna och nu betydligt ljusare
stridsledningscentralen ombord.

MELINA WESTERBERG/FÄRDE SJÖSTRIDSFLÖTTILJEN

HMS GÄVLE

2012 lämnade HMS Gävle hemmahamnen på Berga. Givetvis vankas det fika med tårta och kaffe när hon nu återvänder tio år senare.

MELINA WESTERBERG/FÄRDE SJÖSTRIDSLÖTTILJEN

MAJA HANSSON/MARINSTABEN

HMS Gävle lämnades över från FMV, som lett arbetet med modifieringen, till marinen den 4 maj under festliga former.

HMS Gävle är åter i tjänst efter en omfattande modernisering där hon bland annat fått nya sensorer, ledningssystem och navigationssystem.

MAJA HANSSON/MARINSTABEN

MAJA HANSSON/MARINSTABEN

Dåvarande flottiljchef kommandör Jon Wikingsson tog emot fartyget när hon förtöjde på berga tidigare i vår.

ens om värdet i att bidra till ett nytt fartyg så finns en påtaglig lättnad i att äntligen återgå till hemmahamnen söder om Stockholm.

– Det ska bli skönt att få sova i sin egen säng igen. Eller gå i en affär och strosa, säger kocken Danielsson.

HMS Gävle tillhör Fjärde sjöstridsflottiljen och det är inte bara besättningen som ser fram emot förtöjning på piren hemma i Haninge. Dåvarande flottiljchef, kommandör Jon Wikingsson, välkomnar fartyget med öppna armar.

– Gävle är ett välkommet tillskott, inte minst med tanke på omvärldsläget just nu. Hon kommer att kunna bidra direkt till den ständigt pågående sjöövervakningen och delta i förmågehöjande övningar. Genom den här moderniseringen är hon mer lik övriga korvetter i marinen när det gäller ledning och sensorer, det kommer vi ha stor nytta av, säger Jon Wikingsson.

Senare i år väntas leverans av systerfartyget HMS Sundsvall som genomgått motsvarande modernisering. ◀

FAKTA HMS GÄVLE

Längd: 57 meter

Bredd: 8 meter

Djupgående: 2,2 meter

Maxfart: över 30 knop

Huvudmaskineri: 3 st

16-cylindriga dieselmotorer med vardera 2560kW

Framdrivning: 3 st vattenjet-aggregat

Besättning: 22 officerare och 18 sjömän

Sjösatt: 1990

A photograph showing three military personnel in camouflage uniforms and headsets working on a fighter jet. They are positioned around the aircraft, which is mounted on a transport cradle. The personnel are focused on their tasks, with one on the left holding a yellow component. The background shows a blurred outdoor setting with trees.

I MAJ GENOMFÖRDE SVENSKT OCH FINSKT FLYG DEN STÖRSTA ÖVNINGEN I SVENSKT LUFTRUM PÅ DECENNIER, MED HÖG DRAMATIK ÄVEN PÅ MARKEN. BLAND ANNAT PREMIÄRÖVADES PATRIOT-LUFTVÄRN MED FLYGVAPNET.

Text Flygvapnet

TIO DAGARS

LUFTFÖRSVARSOVNINGEN (LFÖ) är en årlig nationell övning där flygvapnet och luftvärnet övar luftstridskrafternas förmåga att försvara Sverige. Samtidigt som årets upplaga inleddes den 16 maj fattade regeringen beslutet att ansöka om medlemskap i Nato, vilket bidrog till ett extra stort intresse från både media och allmänheten.

Den tio dagar långa övningen byggde på ett högkonfliktsscenario och var en så kallad tilllämpad övning, vilket innebär att förbanden inte visste vad som skulle hända i nästa skede.

Ett av huvudsyftena var att öva taktisk ledning av luftstridskrafterna vilket innebär att flygstabens krigsförband deltog som ACC – Air Component Command. Flygvapenchefen är flygtaktisk

FLYGD RAMA

chef och leder luftförsvaret och luftstridskrafterna. Förband från hela flygvapnet deltog, och även delar av det finska flygvapnet. Luftstridsskolan i Uppsala ansvarade för den centrala övningsledningen.

– Vi fortsätter att bygga ett starkare och taktiskt överlägset flygvapen. Tillsammans med armén och marinen skapar vi ett militärt

problem för en motståndare och förnekar denne att genomföra offensiva operationer mot svenskt territorium och få kontroll på och över Östersjön, säger flygvapenchef Carl-Johan Edström.

HELA MOBILISERINGSKEDJAN ÖVAS

ANSTÄLLDA I FÖRSVARSMAKTEN, värnpliktiga, hemvärnssoldater och totalförsvarspliktiga

deltog i den tio dagar långa övningen som innebar att krigsplacerade soldater kallades in. På 1614:e strilförsvarskompaniet vid Upplands flygflottilj i Uppsala övas hela mobiliseringskedjan – från att soldaterna kallas in och utbildas till att de tillförs kompaniet.

I civila kläder står en grupp och väntar utanför förrådet vid Uppsala garnison. Till var-

dags har de alla civila arbeten samtliga har genomfört en militär grundutbildning som säkerhetskallad inom flygvapnet. Martin Görtz och Olof Ekberg genomförde båda värnplikten 2006 i Uppsala på dåvarande Luftstridsskolan.

– Kunskaperna finns kvar, man behöver bara lite repetition för att komma igång, säger han.

Efter inventering och kontroll av utrustning väntar några timmar på skjutbanan för att säkerställa en säker vapenhantering. Därefter bär det i väg för att ansluta till 1614:e strilförsvarskompaniet som redan lämnat Uppsala för att lösa sina uppgifter på annan ort.

– När de ansluter fördelas de på grupper av heltidsanställda soldater. De totalförsvarsplik-

Klargöring av Jas på Hagshult flygbas, en av många baser som användes under övningen.

RICKARD TÖRNHJELM/FORSVARSMAKTEN

Under övningen landade transportflygplan 84 Hercules på riksväg 44.

FORSVARSMAKTEN

Luftvärnssystem 103 Patriot grupperade vid Skarborgs flygflottilj samt på Öland för att skydda Kalmar flygplats.

Helikopterflottiljen lämnade sin gruppering på Malmen och deltog bland annat i ett masskademoment i Sätenäs.

RICKARD TÖRNHJELM/FORSVARSMAKTEN

tiga som kallats in är väldigt duktiga och har utan problem verkat fullt ut under övningen, säger Axel Toll som är plutonchef vid 1614:e strilförsvarkompaniet, och konstaterar att värnpliktsutbildningen lägger en mycket bra grund.

BASFÖRBAND I FOKUS

FLYGVAPNET SKA KUNNA sprida förbanden och verka från flera platser samtidigt. En av uppgifterna är att öva basförbandens förmåga att lösa sina uppgifter i kris och krig. I år var Skaraborgs flygflottilj basprioriterat och de tillfördes bland annat en division finländska F-18 Hornet-plan.

Under övningen användes Karlsborg som sidobas för transportflygplanet TP 84.

– Det är en viktig signal att vi återtar Karlsborg som sidobas. Det finns mycket bra

där redan, en infrastruktur, fast bemanning och goda logistikmöjligheter men också Karlsborgs garnison som är en viktig samarbetspartner till oss, berättar Malin Persson, flottiljchef på F 7.

Övningsmomentet riks- vägslandning fortsatte på lördagen men då med JAS 39 Gripen. Nationell och internationell media och gäster från Forsvarsmakten var inbjudna att följa momentet. De fick se korta föreläsningar av de olika funktioner och kompetenser som krävs för att kunna säkra en bas, däribland flygbassäkerhetspluton, flygbasjägarna, R 3 (flygplatsräddningstjänsten) och Hemvärnet.

För första gången övade Luftvärnsregementet med luftvärnssystem 103 (LvS 103, även känt som Patriot, reds anm) med flygvapnet.

– Vi kan se att på den första stora övningen vi gör tillsammans med flygvapnet tar vi stora steg mot att integrera luftvärnet som en del av luftförsvaret. Personkontakten mellan officerare och soldater är en viktig del av den integrationen, säger Luftvärnsregementets chef Mikael Beck.

PREMIÄR FÖR PATRIOT

MEN LUFTVÄRNET DELTOG inte bara med LvS 103. William Lindahl är värnpliktig tekniker på robotsystem 98. Det är ett tekniskt avancerat luftvärnssystem vilket innebär att det krävs en särskild kompetens för att felsöka och förstå problem som uppstår.

– Det känns som en viktig roll. Om något går sönder och strular så har jag press på mig och det är faktiskt kul. Jag känner mig välbehövd när allt

KRISTOFFER OLOFSSON/FORSVARSMAKTEN

K OLOFSSON/FORSVARSMAKTEN

FORSVARSMAKTEN

OVAN: Inryckning av totaltförsvarspåliggande i Uppsala. LÄNGST TILL VÄNSTER: Olof Ekberg och Martin Görtz sköt in sina vapen innan de anslöt till de anställda soldaterna i 1614:e strilförsvarskompaniet. TILL VÄNSTER: William Lindahl är värnpliktig tekniker på robotsystem 98.

hänger på mig. När något går sönder får jag kolla robotarna och alla anslutningar, säger William Lindahl som har ett stort teknikutintresse.

Luftvärnet skyddade bland annat Kalmar flygplats där en stridsflygdivision från Norrbottens flygflottilj ombaserat. Flygningar bedrevs även från Hagshult som tillhör Blekinge flygflottilj och där hemvärns-soldater skyddar, bevakar och ytövervakar flygbasen tillsammans med sina anställda kollegor.

DRÖNARE TILL HEMVÄRNET

INOM KORT FÅR hemvärdet RPAS (Remotely Piloted Aircraft Systems) som är den militära förkortningen för drönare. Projektet kallas

UAV06 och är en mindre RPAS som kan nyttjas för att få en bra överblick över stora ytor för spaning och bevakning.

Markstridsskolan ansvarar för metodförsöket inom armén och Livregementets Husarer (K3), där Forsvarsmaktens centrum för RPAS finns, kommer ansvara för instruktörsutbildningen. Under övningen stöttade flygheten på K3 Hemvärdet för att ge dem en inblick i hur systemet fungerar och hur det kan användas i Hemvärdets verksamhet.

– Vi understödde en underhållsgrupp i hemvärdet och hjälpte dem att spana över större vattendrag i ett område under övningen. Utöver att vi delade med oss av vår kunskap och erfarenheter fick vi också

nya infallsvinklar från dem, vilket naturligtvis är utvecklande för oss, säger Andreas Nilsson, ställföreträdande divisionschef för SRPAS på flygheten.

– Det är oerhört bra att vi med systemet kommer kunna överblicka stora områden, och det har varit väldigt värdefullt att vi fått ta del av erfarenheten och kunskapen flygheten på K3, säger gruppchefen Alexander i Hemvärdet.

CIVILA FLYGPLATSER

FÖRUTOM I KALMAR bedrevs flygverksamhet även på andra civila flygplatser som Visby, Jönköping, Trollhättan och Växjö. Andra helikopterskvadron och fjärde basenheten på Helikopterflottiljen började

På Skaraborgs flygflottilj, som var basprioriterade under LFÖ 22, genomfördes bland annat ett stort masskademoment.

redan under arméövningen Våreld med att lämna sin ordinarie bas på Malmen för att sprida sig i terrängen i Södra Östergötland.

REDO FÖR STORÖVNING 2023

EFTER NÅGRA DAGAR i skogen gick basenheten vidare för att stötta krigsförband ur F7:s basverksamhet i Västergötland, medan skvadronen med ett tiotal helikoptrar och ett trettiotal markfordon för första gången upprättade en tillfällig helikopterbas på Jönköpings flygplats. För Malmen flygplats innebär skarpt läge att flygplan och helikoptrar som i vanliga fall finns där sprids, men 42:a flygbaskompaniet sliter för att hålla flygfältet öppet som tillfällig start- och landningsplats

för andra förband.

Samma dag som en lokal mediadag genomfördes i Uppsala lämnade regeringen in Sveriges medlemsansökan till Nato. Något som renderade i att såväl japansk som grekisk tv anslöt till mediadagen.

Den stora frågan från medierna var inte oväntad: vad kan Sverige och det svenska flygvapnet bidra med i ett Nato-sammanhang?

– Det samlade luftförsvaret med norska, danska, svenska och finska flygvapen kommer att tillföra Nato ett starkt och trovärdigt luftförsvaret, där vi tillsammans och fullt ut kan ta ansvar för det direkta närområdet – från Arktis i norr till Östersjön i söder, svarade flygvapenchefen. ◀

PILOTELEVER FICK FLYGA MED FRANSKA KOLLEGOR

Flygskolans andra division med skolflygplanet SK 60 agerade angripare under Luftförsvarsövningen tillsammans med en division stridsflyg från Norrbottens flygflottilj. För första gången bidrog även Nato i Luftförsvarsövningen genom franska Mirage 2000-5F, som ingår i Natos Baltic air policing.

FORSVARSMAKTEN

Pilotelevernas utsikt från cockpiten i ett SK 60.

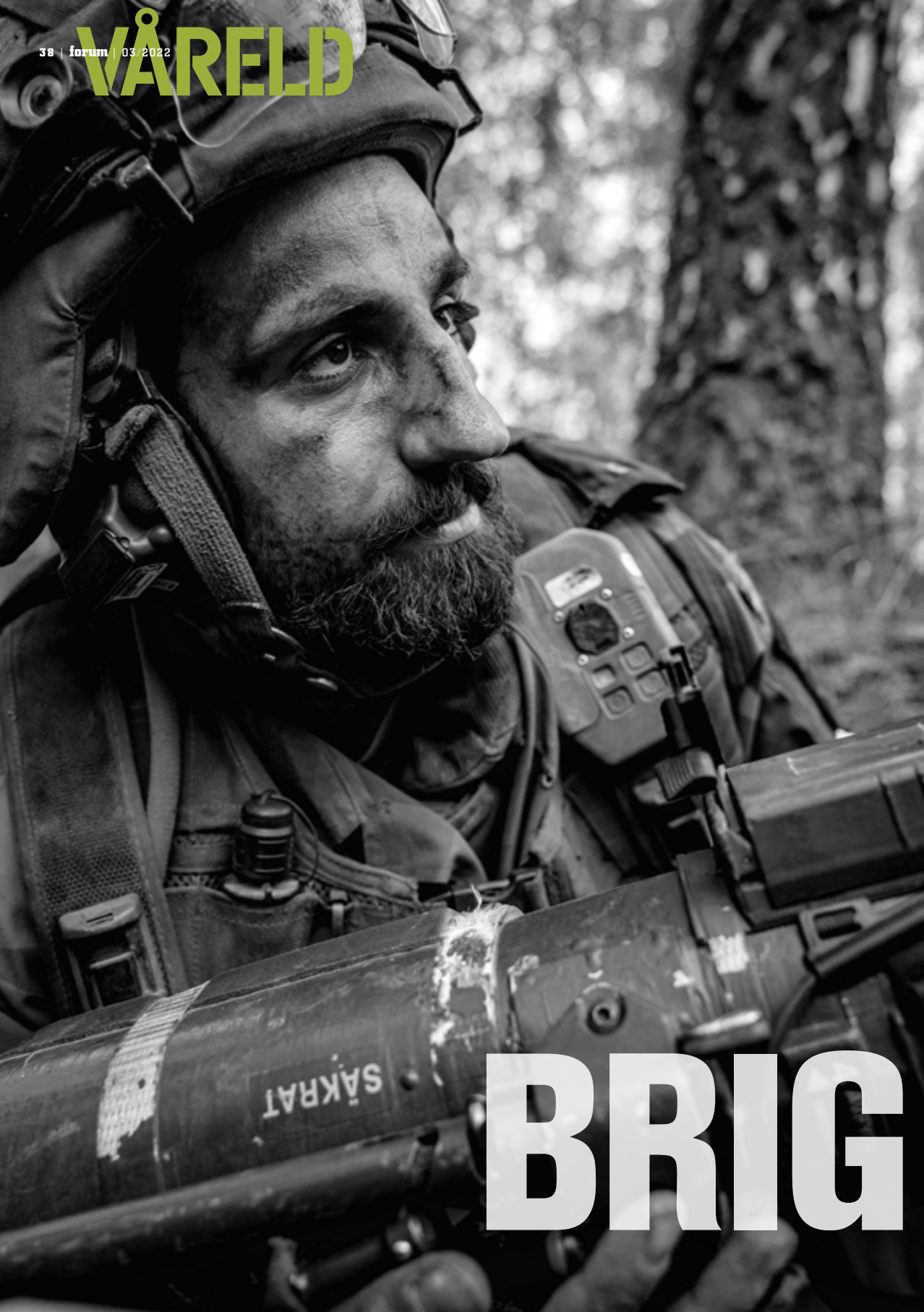
KUNGLIGT BESÖK I SÅTENÅS

På fredagen besökte kung Carl XVI Gustav olika funktioner och förband på flottiljen. Han visade ett stort intresse för verksamheten och ställde frågor om både materiel, uppgifter och verksamhet. De värnpliktiga visade hur de renar sjövattnet från Väneren till dricksvatten och Hemvärnet bjöd på lunch. Som avslutning fick Kungen se en landning med en TP84 på riksväg 44, som sedan tog med honom till nästa destination.

FORSVARSMAKTEN

Hemvärnets fältkok serverade lunch under kungabesöket.

SÄKRAT

BRIG

FELIX SUNDBÄCK/P7

SÄLLAN HAR SÅ MÅNGA DELTAGIT I ARMÉNS ÅRLIGA STORÖVNING VÅRELD SOM I ÅR. OCH SÄLLAN HAR MAN RÖRT SIG ÖVER SÅ STORA YTOR.

ADTRIM

Text Joakim Elovsson/P4

ARETS VÅRELD genomfördes på övnings- och skjutfält i Skåne, Småland och Västra Götaland, med de avslutande momenten i Skövde. Den stora geografiska spridningen gav övningen en särskilt nyttig prägel. Bland annat genom att det krävt många transportrörelser.

– Detta blir en bra lärdom för hur snabbt och i vilken omfattning vi kan flytta förband om vi skulle behöva försvara fler platser runt om i riket, säger Marcus Hedh, ansvarig för övningsplaneringen.

BRIGADEN I FOKUS

RUNT 4 000 SOLDATER och officerare deltog. Det stora

antalet har varit värdefullt i sig, påpekar övningsledaren Stefan Pettersson, då det inneburit att de kunnat öva förband i större skala än vanligt. Ett av huvudmålen var att öva andra brigadens krigsförband och skapa det ”system av system” som brigaden består av.

– Brigadens förband bidrar med olika förmågor och det är

FELIX SUNDBÄCK/P7

FÖRSVARSMAKTEN

Våreld inleddes med en stridsträning där elever från Forsvarsmaktens skolor fick truppföra.

I huvuddelen av arméns övningar används ett simulatorsystem för att avgöra träffar och skadeutfall. Receptorerna går att se på hjälmen.

FÖRSVARSMAKTEN

Övningen innebar också att steg togs i artillerietableringen i södra Sverige då Noraskogs kompani (som ska bli en del av A9 i framtiden) genomförde skarpsskjutning i Skillingaryd tillsammans med delar från A8.

FELIX SUNDBÄCK/P7

För att kunna öva brigadens delar som system av system har komplexiteten under vårens övningsserie successivt stegrats.

CHRISTIAN LÖVGREN/FMTS

Även de små detaljerna är viktiga för den stora helheten.

FELIX SUNDBÄCK/P7

Under Våreld genomfördes även en krigsförbandsövning för 42:a bataljon och första tungtransportkompaniet där tidvis anställda, totalförsvarspliktiga och reservofficerare kallades in till tjänstgöring.

FELIX SUNDBÄCK/P7

Alla brigadens delar övades, inkluderat funktionskedjor hela vägen till bakre stöd. Här får en stridsvagnsmotor, urlift från vagnen i bakgrunden, en försvarlig del TLC (tender loving care).

Våreld är en årligt återkommande övning för arméns förband i södra delen av Sverige. För spaningssoldaterna på K3 och övriga i ineliggande värnpliktskull, är det kulmen på utbildningen.

FELIX SUNDBÄCK/P7

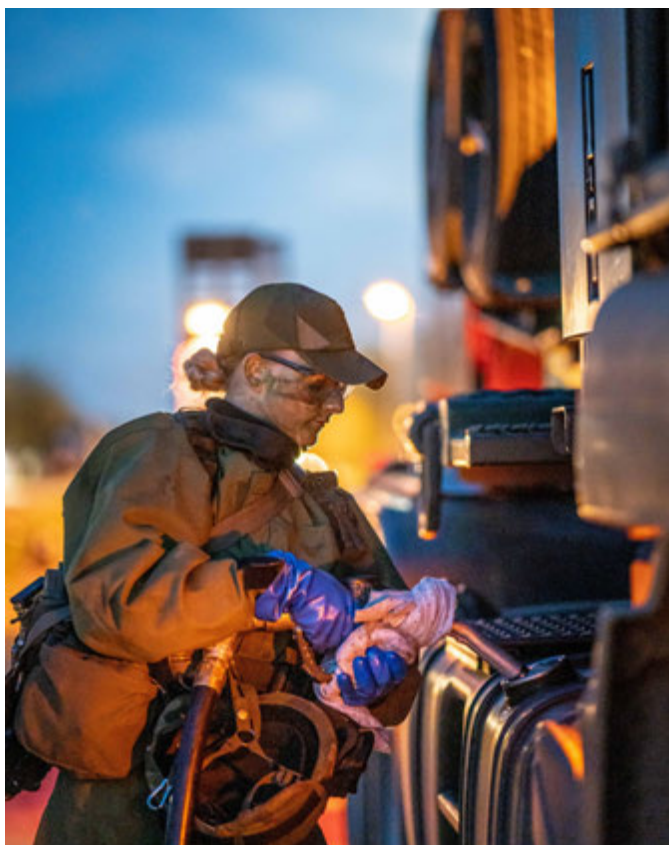
Brigadens delar samövade i Skåne innan transport upp till Skövde för att möta fienden där. Här jobbar bataljonsstaben på 72:a pansarbataljon.

Här fylls tungtransportkompaniets tankar upp så att de ska kunna flytta förbanden mellan olika delar av landet.

ROBIN KRÜGER/T2

Över 4000 personer från alla personalkategorier deltog i Värld.

ROBIN KRÜGER/T2

genom samövning vi får ihop detta. Vi måste verka som en helhet för att utveckla brigadens fulla potential i striden, säger brigadchef Michael Carlén.

För att kunna öva så stor del av brigaden som möjligt startade övningen med att tidigare värnpliktiga och reservof-

ficerare anslöt för repetitionsutbildning. Det kan innebära allt från att komma ihåg hur man tar isär och sätter ihop sin AK5:a till att få koll på ett uppdaterat materielsystem. William Runebacken, lastbilmekaniker till vardags, var en av de tidigare värnpliktiga som var med i övningen och fick

koll på ny materiel.

– De här lastbilarna är helt nya. De är betydligt större och tyngre vilket kräver mer av mig som förare. Det är viktigt att vi kallas in för att uppdatera oss så vi inte står som frågetecken om en skarp situation skulle uppstå, säger William. ◀

VÄRLD 22 MED 4 000 DELTAGARE

» Värld 22 hade cirka 4 000 deltagare från 14 olika förband och skolor i både armén, flygvapnet och hemvärnet.

» Såväl värnpliktiga som anställda soldater, officerare,

specialistofficerare och elever från Försvarsmaktens skolor deltog i övningen.

» Övningen genomfördes på flera platser i mellersta och södra Sverige med

koncentration kring Försvarsmaktens övnings- och skjutfält i närheten av Skövde, Remmene, Skillingaryd, Hagshult och Revingehed.

» Värld 22 var dels slutövningen för den

inliggande kullen värnpliktiga men även personal inkallad via totalförsvarspikten, tidvis tjänstgörande soldater och reservofficerare deltog i övningen.

RYMDEN

DEN NYA

FRONTLINJEN

Det är inte längre tillräckligt att försvara en nation på land, till sjöss, i luften och i cybermiljön.

Allt fler länder satsar nu på militärt försvar även i rymden. USA etablerade sin Space force för två år sedan och den består i dag av över 13 000 personer.

I Sverige har flygvapnet efter försvarsbeslutet 2020 ansvaret att utforma och utveckla svenskt rymdförsvaret.

Här svarar överstelöjtnant Christoffer Edin på frågor om svenskt militärt försvar i rymden. Han är stridskraftföreträdare för flyg och rymd vid Ledningsstabens inriktningsavdelning.

Text Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm

1 VARFÖR ÄR RYMDEN INTRESSANT UR ETT FÖRSVARSPERSPEKTIV?

ALLA DOMÄNER SOM kan nyttjas för att bedriva militära operationer är intressanta ur ett försvarsperspektiv. För att Försvarsmakten ska kunna utveckla någon form av förmåga kopplade till rymddomänen krävs en förståelse för den, samt för hur en motståndare kan tänkas använda den.

Rymddomänen har länge haft en stödjande roll för övriga domäner, exempelvis för tjänster som navigation, kommunikation samt bild- och signaldata för underrättelsebearbetning.

2 NÄR BLEV RYMDEN EN ARENA FÖR KRIG?

SVÅR FRÅGA. Det beror på vad man menar med begreppet krig. Man ska dock ha klart för sig att rymden alltid varit militariserad i någon utsträckning och även fast rymden mest har använts som en stödjande domän så har tankar på vapen i rymden funnits lika länge. Under de senaste åren har krig i rymden återaktualiserats och blivit en framträdande fråga.

Generellt kan man dock säga att USA och Sovjetunionen inledde kapprustningen med rymdförmågor under senare delen av 60-talet, med system som skulle detektera avfyrning av kärnvapen så att man skulle hinna skjuta vedergällnings-salvor. Sedan dess har rymden främst varit en arena till stöd för andra domäner, enligt svaret ovan.

Dock finns det numera system som kan störa eller förstöra satelliter som används direkt eller indirekt av militära förband. I och med detta finns det också ett behov av att kunna skydda dessa satellitsystem. Exempelvis har ett antal nationer visat att de från marken

kan skicka robotar ut i rymden för att förstöra satelliter i rymden (ASAT, Anti SATellite) eller att genom att lägga sina egna satelliter nära andras skyddsvärda satelliter för att kunna påverka och störa deras funktioner.

Dessa rymdförnekande förmågor har gjort att man identifierat behovet av att skydda och försvara egna rymdsystem.

På senare år har det därför skett ett skifte där allt fler länder operationaliserat rymddomänen; man betraktar alltså rymddomänen som en arena där krig kan komma att bedrivas. Det innebär att man har anpassat doktriner, genom-

handlar om hot mot satelliter. Genom att tillfälligt eller permanent bekämpa en satellit, alternativt påverka dess genererade data, så förnekar man de tjänster och förmågor som den bidrar till.

4 VAD GÖR FÖRSVARSMAKTEN INOM RYMDDOMÄNEN?

FÖRSVARSMAKTEN HAR genom forskning, teknikutveckling och studier följt utvecklingen inom rymddområdet under lång tid, utöver att abonnera på kommersiella tjänster, såsom satellitkommunikation, bilddata och militär GPS. I Försvarsmaktens strategiska inriktning, FMSI 2021-2030, anger led-

?? Defensiva förmågor – skydd mot hot från rymdbaserade system – kommer att föregå eventuella offensiva förmågor.??

fört organisationsförändringar samt numera utbildar, tränar och utvecklar kapacitet för krigföring i rymden. Rymden är en del av spelplanen tillsammans med övriga domäner och de är starkt sammankopplade.

3 VILKA HOT MOT SVERIGE ÄR KOPPLADE TILL RYMDDOMÄNEN?

MAN KAN, FÖRENKLAT, dela upp hotbilden i två komponenter. Den första handlar om ett underrättelsehot mot Försvarsmaktens verksamhet där andra länder kan utnyttja rymdsystem för att spana mot svenska förband, installationer och verksamhet och därmed uppnå ett informationsöverläge mot oss. Informationen kan då utnyttjas för att fatta beslut och ta initiativ innan eller utan att svenska förband kan agera. Spaning kan också ge målinformation till vapensystem med långa bekämpningsavstånd.

Den andra komponenten

ningsstaben fortsatt utvecklingsverksamhet, nationella och internationella samarbeten samt samverkan med rymdbasen Esrange som viktiga verksamheter. Parallellt med detta ska man planera för framtida förmågor. Flygvapenchefen har det övergripande ansvaret för rymddomänen på samma sätt som han har för luftdomänen.

För att skapa en god förutsättning för vidare arbete ingick Försvarsmakten i april ett avtal med US SPACECOM. Genom avtalet får Försvarsmakten information om satelliters position och beräknade banor, vilket är grunden för en god situationsförståelse.

5 VILKA FÖRMÅGOR HAR VI, VILKA BEHÖVER VI?

ÖVERGRIPANDE BEHÖVER VI ha förmågor som ger oss information för vår egen taktik på marken och för att kunna förvarna hela totalförsvaret, i en operationsmiljö som är väldigt

utsträckt geografiskt, men som krympt i tid.

Förmågorna måste dessutom vägas mot kapacitet i andra domäner. Exempelvis kan en kamera antingen hängas på ett Gripen-plan eller på en satellit, och den lösning som bäst möter Försvarsmaktens behov är också den lösning Försvarsmakten ska eftersträva.

De områden som Försvarsmakten arbetar med att införa i det korta tidsperspektivet är spaning och följning av satelliter från markbaserade sensorer. Detta bland annat för att bli en bidragande part i samarbetet med US Spacecom.

Vilka förmågor vi därefter bör sträva efter kräver en djupare analys, med tillhörande hotbildsanalyser och ekonomiska beräkningar. Generellt kan man dock utgå ifrån att defensiva förmågor, det vill säga skydd mot hot och påverkan från rymdbaserade system, kommer att föregå eventuella offensiva förmågor.

6 HUR SKER SAMARBETE MED ANDRA AKTÖRER OCH ANDRA NATIONER?

UTÖVER DET NYA samarbetet med USA så är Försvarsmakten representerad i ett antal forum med målsättning att samordna utvecklingen inom rymddomänen. Nationellt sker detta främst inom vår egen forskning och teknikutveckling där FOI (Försvarets forskningsinstitut) och FMV (Försvarets materielverk) är våra naturliga och huvudsakliga samarbetspartners. Försvarsmakten samverkar även med andra myndigheter som Rymdstyrelsen, MSB, och Polisen. Internationellt samarbetar vi med EDA, Nordefco och enskilda länder genom bilaterala samarbeten. Under förra året inleddes även ett samarbete inom rymdfrågor med Finland inom Fise-samarbetet.

7 HUR SER KOPPLINGAR TILL ÖVRIGA FÖRSVARSGRENAR UT?

DET TAKTISKA domänansvaret för rymden ligger på flygvapnet. Det innebär att de ansvarar för att utveckla och producera förmågor till allas nytta och att även på taktisk nivå stödja alla användare inom Försvarsmakten, genom att samla in och distribuera underlag till dem som behöver.

8 VILKA ÄR DE STÖRSTA UTMANINGARNA FÖR UTVECKLING AV "RYMDFÖRSVAR"?

ÄVEN OM RYMDRELATERAD verksamhet blivit avsevärt mycket billigare på senare år så skulle det kosta en hel del att bygga upp nya förmågor från grunden. I dagsläget har Försvarsmakten inarbetat rymdförmågor som en delmängd av andra system- och organisationsutvecklingar, och därmed hållit ned kostnaden. Även avtalet med US Spacecom är kostnadsfritt, men om vi ska utveckla nya, mer autonoma och kvalificerade förmågor, så kommer det vara kostnadsdrivande, både materiellt och organisatoriskt. Materiel kan man alltid köpa om man frigör ekonomiska medel. Personal är inte lika enkelt. Det tar tid att attrahera och utbilda människor, detta i en tid då Försvarsmakten ska växa personellt på flera fronter, vilket även skapar en intern konkurrens över de som söker sig till Försvarsmakten. Här gäller det att vi prioriterar det viktigaste först och att vi avväger det mot andra behov.

9 HUR PÅVERKAR OMVÄRLDSUTVECKLINGEN BEHOVET AV FÖRMÅGOR FÖR RYMDFÖRSVAR?

OMVÄRLDSUTVECKLINGEN ÄR väsentlig för Försvarsmaktens behov av rymdförsvar. Ju mer samhället i stort blir beroende

av rymdbaserade tjänster, och ju mer Försvarsmaktens antagonister investerar i förmågor som inverkar på rymddomänen, desto större blir Försvarsmaktens behov av olika förmågor där.

Försvar av enskilda satelliter är svårt, de kan exempelvis inte manövrera som på film och ballistiskt skydd som pansarplåt hjälper inte heller. Man måste i stället utveckla kapacitet att vidmakthålla själva förmågorna; i det fall en satellit sätts ur funktion ersätts den med en ny. Detta kräver i sin tur att kostnaden för hela logistikkedjan av tillverkning, uppskjutning och kontroll av satelliter måste tryckas ned eller bäras av flera aktörer.

En bra liknelse kan göras med den enorma utvecklingen av internetbaserade tjänster som skett de senaste 30 åren, med tillkommande cyberhot och behov av cybersäkerhet, såväl civilt som militärt. Den som i dag har känslig information i databaser utan vare sig brandväggar, loggningsfunktioner eller säkerhetsmjukvara har försatt sig själv i ett tämligen risigt läge. Detta är ett möjligt scenario även för rymddomänen och Försvarsmakten arbetar proaktivt för att inte försätta sig i en sådan situation. ◀

Christoffer Edin på ledningsstabens inriktningsavdelning.

ROBOT 57

STRIDSVAGNARS

Bilderna på totalförstörda stridsvagnar från krigets Ukraina har fått en hel värld att fråga vad för vapen som ligger bakom. Svaret är Robot 57, eller NLAW (Next generation Light Anti-tank Weapon), som det internationella namnet lyder.

UNDER 2000-TALET'S första år började Saab att utveckla ett nytt bärbart pansarvärnsvapen på uppdrag av det brittiska försvarsministeriet. Målet var att

ta fram ett vapen som kunde rå på moderna stridsvagnar och stridsfordon med olika varningssystem och reaktivt pansar.

Robot 57 ser ut som ett mer bulligt pansarskott, men är en mycket mer avancerad konstruktion. Den kan avfyras av en enskild soldat och kastas bort efter användning, men där slutar likheterna.

Skytten som avfyrar vapnet kan ställa in på vilket avstånd robotens verkansdel ska armeras vid, 20 eller 100 meter.

Det finns också två alternativ för hur banan roboten tar mot målet ska se ut. Det ena läget ger en bana rakt mot målet, det andra skickar iväg verkansdelen så att den slår in i målet uppifrån, vilket gör att den kan slå ut stridsvagnar som har tunnare pansar på ovansidan.

Robot 57 kan också avfyras inifrån byggnader och trånga utrymmen. Detta tack vare att tuben innehåller en saltlösning som minskar kraften i bakblåset. Roboten kan avfyras på avstånd från 20 meter upp till

SKRÄCK

800 meter, men kortare skjutavstånd rekommenderas mot rörliga mål. En viktig detalj är att riktmedlen inte belyser målet med laser för inmätning, roboten gör detta med hjälp av gyron. Det innebär att målet aldrig märker av en förestående attack.

LÄR MED LASER

VAPNET HAR VARIT i tjänst hos Försvarsmakten sedan 2009 och tillverkas av företaget Thales i Storbritannien. Det var britterna som skänkte vapnet

till Ukraina kort före Rysslands angrepp, hur många enheter som skänktes är inte känt. Systemet används av en rad länder inklusive Finland.

Varje enhet kostar omkring 200 000 kronor och när de svenska soldaterna får lära sig använda roboten används det så kallade duellutbildnings-systemet. Det kan liknas vid ett avancerat dataspel som ger instruktörerna bra möjligheter att följa upp soldaternas utveckling. Övningsenheterna använder ett lasersystem där

Robot 57

Vikt: 12,5 kg

Längd: 1 m

Kaliber: 150 mm

Maximal: 1 000 m. Därefter självdestrueras robotens verkansdel.

Hastighet: Max 275 m/s, cirka 990 km/h

data överförs till en dator där instruktören följer skyttens arbete. Systemet gör det möjligt att öva utomhus och under realistiska omständigheter med väder och vind som yttre påverkan.

Arméns pansarvärnssoldater utbildas på Robot 57, och under våren blev det klart att även delar av hemvärnet på Gotland kommer att utbildas på systemet. ◀

Text **Linus Ehn/Leds Komm**

Foto **Bezav Mahmud/Stridsfoto**

Fältpastor Josef Ekesryd håller söndagsgudstjänst i kapellet på Camp Nobel i Mali.

ANDLIG STRIDSKRAFT

MATS NYSTRÖM/STRIDSFOTOAVD

Ett tiotal militära själavårdare från alla nordiska länder samlades under tre dagar i början av maj för att utveckla samarbetet mellan länderna.

MORAL OCH ETIK står i centrum när ett tiotal nordiska fältproster och chefspräster möts på Gällöfsta herrgård utanför Stockholm. Mötet är ett årligt återkommande forum som efter ett par års uppehåll under pandemin nu har återupptagits.

– Vi samarbetar sedan lång tid tillbaka för att lära av

varandra, både i frågor som rör organisationen och hur vi kan bidra till våra respektive verksamheter på bästa sätt, och i sådant som handlar om själva uppdraget.

Händelserna i Ukraina har påverkat sammankomsten och bland annat satt hårt ljus på frågor om just moral och etik i militära sammanhang, och varför det är viktigt att stärka enskilda individer i en krigsorganisation i dessa frågor.

– Om man lyckas integrera moraliska och etiska perspektiv i en persons sätt att vara, minskar risken för att denne begår

krigsbrott, säger Försvarsmaktens fältprost Jenny Ahlén.

Men hon påpekar att deras roll som chefspräster eller fältproster inte i första hand är att möta enskilda soldater, utan främst att bidra till utbildning för att fortlöpande utveckla kunskapen om moraliska och etiska aspekter i försvarsmakten.

INTE MYCKET RELIGION

SAMTIDIGT PÅPEKAR hennes norske kollega Knut Espen Høidal att de inte är ”den enda garanten för moral och etik”.

– Men vi kan vara pådrivare

Försvarmaktens fältprost Jenny Ahlén ledde mötet med sin nordiska kollegor.

Militärpastor Markus Korpela från finska försvarmakten under en paus i mötet på Gällöfsta herrgård.

och se till att de här frågorna lyfts upp och hela tiden beaktas i den övriga verksamheten.

Under mötet talas det mycket litet om religion; deltagarna talar i stället om själavård när de beskriver sin roll i den militära organisationen. Danske chefsprästen i flygvapnet Leif Holmstrøm förklarar att de

bland annat fungerar som ”en trygg hamn” för soldater och sjömän, någon de kan komma till och prata om saker som inte rapporteras vidare i organisationen.

– En betydande del av vårt jobb går ut på att se till att soldater ska kunna återgå till ett civilt liv efter avslutad insats,

säger han.

Under sammankomsten diskuterades även hur ett eventuellt Nato-medlemskap skulle kunna påverka arbetet med själavård och samarbetet länderna emellan. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm**

”FÄLTPRÄSTER BLIR ALLT VIKTIGARE”

Under det nordiska militärprästmötet deltog även överstelöjtnant Johan Nyström från insatsstabens utvecklingsavdelning. Han förklarar att själavårdarnas kunskaper blir allt viktigare även i planering och genomförande av operationer.

Den rådgivande rollen i frågor som rör moral och etik är bara en del av funktionens totala bidrag till att bygga Försvarmaktens förmåga. Deras kunskap i bland annat religionsvetenskap, metodik, analys och kritiskt tänkande gör att fältpräster kan utgöra ett betydande stöd vid planering, genomför-

ande och utvärdering av operationer på olika ledningsnivåer, förklarar Johan Nyström.

– De kan tillföra nya perspektiv som stödjer de moraliska faktorerna, och därigenom förklara och beskriva logik samtausaliteten i ett insatsområde. Den militära själavården är därför en viktig resurs – både för Försvarmakten och för totalförsvaret.

AVGÖRANDE I UKRAINA

Han konstaterar att det ”möjligen är för tidigt att dra några långtgående slutsatser av Ukrainakriget”, men pekar ändå på hur sådant som förbands-

anda och omvårdnad om truppen tycks stärka de moraliska faktorerna såsom djärvt och stort personligt mod, och hur det har bidragit positivt till Ukrainas krigföringsförmåga.

– Det räcker inte enbart med moderna vapen och planer, de måste också omsättas i praktiken. Soldater och sjömän behöver ta stora risker för att lösa sina uppgifter, mot en tungt rustad och farlig motståndare. I ett sådant skeende utgör de moraliska faktorerna en av flera kritiska framgångsfaktorer för att lyckas med stridsuppgiften. Det är också en

Överstelöjtnant Johan Nyström på insatsstabens utvecklingsavdelning.

av de kompetenser som fältprästorganisationen är både skolad och tränad att skapa förutsättningar för.

KARLSBORGS FÄSTNING OCH

CENTRALFÖRSVARET

Den skulle bli en bärande pelare i Sveriges försvar och kunna fungera som reservhuvudstad. Men industrialismens framfart gjorde att Karlsborgs fästning knappt hann bli färdig innan den togs ur krigsorganisationen.

Text Per Iko/Försvarsmakten

EFTER FÖRLUSTEN AV Finland och Åland 1809 hade Sveriges huvudstad hamnat obekvämt nära det ryska imperiet. De nya säkerhetspolitiska villkoren landade i centralförsvarsprincipen där grundtanken är att undvika att sätta in stridskrafterna mot en stark motståndare vid gränserna. Huvudstyrkan samlas inne i landet för att nå ett avgörande då de fientliga >

Inspiration till utformningen av Slutvänet hade Kleen hämtat från redutt Tilly i den bayerska fästningen Ingolstadt. I en del av källaren byggdes ett särskilt valv för rikets guldreserv, som också förvarades här en tid under andra världskriget.

Huvudbestyckningen för Södra fortet på Vaberget var fyra stycken 12 cm kanon m/1899 i pansartorn med vridbara lavetter. Svenska Qvinnoföreningen för fosterlandets försvar hade genom en insamling bidragit till finansieringen.

invasionsstyrkorna försvagats genom långa underhållslinjer och utdragna flanker.

RESERVHUVUDSTAD

UNDER 1819 LADES förslaget fram om två operationsfästningar i var sin ända av Vättern. Mitt på Vätterns västra sida vid Göta kanals utlopp föreslogs en depåfästning med arméns reservförråd av gevär, ammunition, artillerimateriel och klädförråd. Den skulle ha en garnison på upp till 8 000 man och med artilleri kunna skydda en armékår. Här skulle också ges plats åt riksdag, regering, riksbank och andra samhällsinstitutioner. Kort sagt, den nya fästningen skulle fungera som rikets reservhuvudstad.

På Vanäs udde, som åt tre håll är omgiven av vatten, påbörjades arbetena samma år

med schaktning och uppbyggnad av vallarna. När grundstenen till huvudinfarten Götiska valvet lades 1832 av Karl XIV Johan fick samtidigt fästningen namnet Karlsborg. Såväl arbetslösa lantarbetare som tvångsuttagna lösdrivare och fångar arbetade med bygget,

skulle bestå av ett enda långt bestyckat slutvärn med plats för 263 kanoner i två våningar. Den yttre skulle utgöras av en jordvall med bastioner och försvarsmurar, kompletterade med befästa gångar, utanverk och blockhus för att skapa ett djupförsvar.

”Inom området uppfördes också tyghus, sjukhus, officersbostäder och en mängd andra byggnader.”

tillsammans med kommanderade indelta soldater och frivilliga.

Efter utländska förebilder och de senaste fortifikatoriska rönen föreslog kapten Johan Kleen 1835 hur den södra fronten av fästningen skulle byggas med två sammanhängande försvarslinjer. Den inre

Det 678 meter långa Slutvärnet påbörjades 1844 med kalksten hämtad från andra sidan Vättern. I mitten placeras garnisonskyrkan som även var avsedd som riksdagens plenisal. Inom området uppfördes också tyghus, sjukhus, officersbostäder och en mängd andra byggnader.

Många förändringar skedde under den utdragna byggnadstiden. I 1836 års plan syns bastioner framför Slutvärnet, i väster skyddade av en våt grav. Varken dessa eller den antydda anläggningen vid Göta kanal utfördes.

Industrialismens framåt-skridande, en ökad befolkning och inte minst förbättrade kommunikationer under den långa byggnadstiden ändrade förutsättningarna. Järnvägen, som tidigt drogs fram även till Karlsborg, möjliggjorde snabba förflyttningar av trupp och materiel som tidigare inte varit möjliga. En angräparers långa underhållslinjer hade bildligen förkortats. Ganska tidigt ströks tanken på de två operations-fästningarna.

UNDERMÅLIGT SKYDD

DEN VAPENTEKNISKA utvecklingen hade ersatt den slätborrade kanonen till förmån för räfflade eldrör. Dessa medgav ökad genomslagskraft och bättre precision. Fästningens kalkstensmurar skulle inte längre ge tillräckligt skydd. Från det närliggande Vaberget

var det möjligt att skjuta rakt in i fästningen.

Från 1889 sprängdes därför två fort in i urberget med höj- och sänkbara kanoner i pansartorn. Runt omkring Vabergsforten anlades ett flertal batterier och infanteriskansar samt en strålkastare

ganisationen efter 1925 års försvarsbeslut och avrustades. Allt artilleri flyttades till andra platser och Karlsborg blev en ren utbildningsgarnison.

Under årens lopp har nästan samtliga arméns truppslag varit förlagda i fästningen. Åren 1939–1994 fanns Västgöta

¶¶ När anläggningarna stod klara 1904 representerade de högsta tekniska standard och stod som förebild för senare bergfort. ¶¶

för mörkerstrid på en spår-bana. När anläggningarna stod klara 1904 representerade de högsta tekniska standard och stod som förebild för senare bergfort som i Boden.

Efter nittio års byggnadstid förklarades Karlsborgs fästning helt färdig 1909. Redan 1927 utgick den ur krigsor-

flygflottilj (F 6) i Karlsborg och flygfältet används fortfarande av Försvarsmakten. Fästningsområdet är numera ett väl fungerande men annorlunda kasernområde för Livregimentets husarer (K 3). Även Särskilda operationsgruppen (SOG) har sin hemmabas i Karlsborg. ◀

HÅRD PRESS

Bänkpress har alltid varit Linneas starkaste gren och hon är en av bara fem kvinnor som lyft över kvalgränsen sedan förra SM.

Luftbevakaren Linnea Skoog fattade tycke för styrkelyft under hennes första år som anställd soldat. I år tog hon hem ett SM-silver i bänkpress under SM-veckan i Piteå.

HON HÄNGER PÅ vikt efter vikt på den blanka järnstången. I dag blir det ett lugnt pass, lätta och långsamma lyft för att stärka upp stabiliteten. Det är inte läge att satsa på maxvikt just nu. För bara knappt en vecka sedan tog fanjunkare Linnea Skoog, luftbevakningsledare på Upplands flygflottilj, formellt klivet upp på den svenska elitnivån inom bänkpress när vann en silvermedalj under SM-veckan i Piteå 2022.

– Det var en härlig känsla när man såg den stora scenen och SVT:s produktionsteam på plats i Piteå. Det var där det gick upp för mig att jag hade nått en viss nivå. Bara att få vara med i en SM-tävling var väldigt häftigt.

Intresset för styrkelyft började under Linneas första år som soldat vid dåvarande Luftstridsskolan, nuvarande F 16. Det var då hon fattade tycke för att ”träna och lyfta tungt”, som hon själv beskriver det. Hon tränade tillsammans med en kollega som redan var med i den lokala styrkelyftklubben Uppsala TK och vid ett tillfälle under 2017 följde hon för första gången med till klubben. Sedan var hon fast.

– Det är en otroligt härlig gemenskap inom styrkelyft. Man lyfter mycket, fikar mycket och snackar mycket. Även om jag spenderar många träningstimmar på klubben så blir det självklart en hel del träningspass på jobbet också vilket är väldigt förmånligt, säger hon.

När man talar om styrkelyft så handlar det i praktiken om

tre grenar: knäböj, bänkpress och marklyft. Linnea tränar regelbundet på alla tre men just bänkpressen har alltid varit hennes starkaste gren. När hon kvalade in till SM 2020 låg kvalgränsen för hennes viktklass på 100 kg. I Linneas viktklass är det endast fem personer som lyft över kvalgränsen sedan förra SM.

FÖLL PÅ MÅLSNÖREET

VÄL PÅ PLATS i Piteå blev det en jämn kamp om guldmedaljen. Motståndaren, och sedermera guldmedaljören, Emma Lagerqvist klarade 105 kg på sitt tredje och sista lyft. Linnea hade under sitt andra lyft tangerat sitt personbästa på 102,5 kg men behövde nu sikta högt för att kunna besegra den något lättare Emma Lagerqvist. Hon satsade på 107,5 kg och

föll på målsnöret.

– Jag hade troligtvis kunnat tänga hennes resultat men eftersom hon vägde lite mindre än mig så var jag tvungen att lyfta ännu mer. Där och då kändes det inte som att jag var nära att ta det, men när jag tittat på lyftet i efterhand så var det verkligen inte långt ifrån, säger hon.

Nu fortsätter träningen på den lokala klubben samt Forsvarsmaktens träningsanläggningar. Siktet är inställt på att ta hem årets distriktsmästerskap precis som förra året och sedan återigen lyckas med att kvala in till nästa års SM-tävlingar. Då kanske de sista centimeterna finns där för att nå en guldmedalj. ◀

Text & foto **Kristoffer Olofsson/Upplands flygflottilj**

Linnea har tränat styrkelyft sedan 2017.

LINNEAS STARKA TIPS

» **Träna mer bänkpress.** Man blir bra på det man tränar och vill du utvecklas räcker inte ett pass i veckan. Jag tränar bänkpress cirka 3-4 gånger per vecka.

» **Våga lägga på vikt om du vill bli stark.** Sätt ett viktmål och jaga det genom att träna med färre repeti-

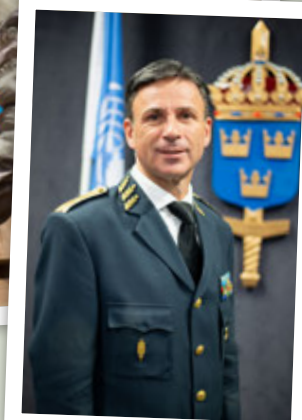
tioner och mer vikt på stången.

» **Variera bänkpressen.** Testa olika varianter: bänkpress med smalt grepp, bänkpress med långt stopp i botten och negativa reps är några bra exempel för att jobba med sina svagheter.

FÖRSTA SVENSK I HALL OF FAME

Generallöjtnant Dennis Gyllensporre var chef över den militära delen av Minusma i Mali mellan 2018 och 2021.

GENERALLÖJTNANT DENNIS GYLLENSPORRE har som förste svensk valts in i National Defense Universitys (USA) Hall of Fame för sitt arbete som Minusmas militära styrkechef under tre år.

– Jag är naturligtvis hedrad att bli uppmärksam-

mad på detta sätt. Under min period i Mali har jag haft mycket värdefullt samarbete med amerikanska kolleger. Jag hoppas att detta ytterligarekan stärka de goda bilaterala relationer som finns mellan Försvarmakten och US Armed Forces.

65 800 hk

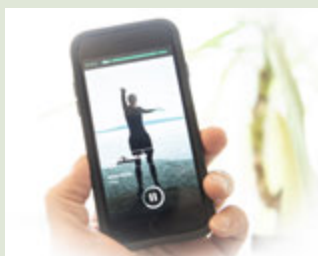
Så starka motorer har nederländska fregatten HNLMS De Zeven Provinciën som väckte uppmärksamhet i Stockholms hamn i slutet av april. Fartyget var ett av fyra Nato-fartyg som bunkrade i samband med övningar i Östersjön. Som jämförelse har en Visby-korvett – förvisso betydligt mindre – en samlad effekt på drygt 25 500 hk.

SMART SAGT

”Min bild av en hjälte är någon som förstår vilket ansvar som följer med hans frihet.”

Bob Dylan, rockpoet

R.I.P. FMTK

NU STÄNGER Försvarsmakten den populära träningsappen FMTK, då resurserna som krävs för att underhålla och utveckla den bedöms göra bättre nytta på annat håll.

FMTK-appen, som innehåller träningsprogram och -tips, är populär och har varit till stor nytta för såväl Försvarsmaktens personal som allmänheten. Men att göra de uppgraderingar som skulle vara nödvändiga vore alltför krävande, varför myndigheten nu avvecklar appen. Träningsprogrammen lever däremot vidare på webbplatsen fmtk.se.

– Det är inte längre motiverat att driva en träningsapp med hänsyn till de investeringar som behöver göras båda ekonomiskt och personellt, säger Philip Simon, Försvarsmaktens presschef.

MARINA MÄRKEN

I SLUTET AV APRIL släppte Postnord tre frimärken med motiv kopplade till marinen, med anledning av försvarsgrensens 500-årsjubileum.

Arket som frimärkena sitter på är ett sjökort över delar av Stockholms skärgård, med avbildningar av materiel som har använts, och fortfarande används, i marinen verksamhet, till exempel stridsbåt 90H och helikopter 4.

– Vi är glada och hedrade över att Postnord valt att upp-

Från vänster till höger: Skeppet Lybska Svan, som köptes från Lübeck av Gustav Vasa 1522. Den tretungade svenska amiralsflaggan och marinen vapen. En ubåt i Blekingeklassen, modell A 26, som är under produktion.

märksamma vårt 500-årsjubileum genom denna utmärkta komposition av gammalt och nytt. Frammärkena skänker en extra dimension till vårt jubileum, kommenterade örlogskapten Johan Melin, som är projektledare för firandet av marinen 500 år.

INDISKA MARINEN VÄLJER EL

INDISKA MARINEN SKA testa eldrivna RIB-båtar (rigid inflatable boat) med plats för 18 personer. Tanken är att de ska kunna användas för bland annat patrullering och transport. Jämfört med en konventionell båt är denna

tystare och ska inte synas lika tydligt genom värmekameror, enligt tidningen Times of India som skriver om nyheten. Noterbart är att båtarna inte kommer från någon etablerad tillverkare, utan ska byggas av start-up-företaget Bengaluru.

MUSIKFEST MED 100-ÅRIGA ANOR

EFTER ETT LÅNGT pandemiuppehåll är det i sommar åter dags för Eksjö Tattoo, den stora militära musikfesten som anordnats regelbundet sedan 1989. I slutet av juli anländer utländska och svenska militära musikkårear för att fira och musicera i dagarna tre. Och Försvarsmakten spelar en viktig roll för arrangemanget.

– Att genomföra ett tattoo i Eksjö skulle inte vara möjligt utan medverkan från Ing 2 och

Swedec, säger Stefan Elm som är informationsansvarig för evenemanget.

Huvuddelen av deltagarna förläggs inom garnisonen och personal från förbanden medverkar både i förberedelserna och i själva föreställningarna, som bjuder på musik av hemvärnsmusikkåren från Östergötland och Eksjö, Marinens ungdomsmusikkår och orkestrar från Tyskland, Tjeckien, Lettland, Nederländerna och Storbritannien. <

TATTOO ...

... kommer ursprungligen från Skottland under 1600- och 1700-talen.
 ... var den signal som gavs från trummor och senare trumpet som gavs för att meddela soldaterna att det var dags att återvända till sin förläggning för natten.
 ... utvecklades under 1800-talet, främst i de brittiska garnisonsstäderna, till den uppvisning det är idag.

Eksjö Tattoo genomförs med stöd från Ing 2 och Swedec. Bland annat förläggs majoriteten av deltagarna inom garnisonen.

Musikfesten har arrangerats i Eksjö sedan 1989. Här spelas taptö.

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så kan du få svaret i kommande nummer av Försvarets Forum.

DÄRFÖR KRÄVER TJÄNSTETECKEN BYRÅKRATI

I en insändare i Försvarets forum nummer 2 efterlyser fanjunkare Timothy Henriksen bland annat fler utbildningstecken, för att stärka förbandsandan. Här bemöter förvaltare Patrik Laestadius och major Karin Malmsten, materielområdesansvarig för personlig utrustning, Henriksens synpunkter.

ANSKAFFNING

Insändaren efterfrågar riktlinjer för formgivning och att anskaffning sedan delegeras till förbandsnivån men det är ett önskemål som av flera skäl inte kan innehållas.

Major Karin Malmsten framhåller särskilt att invända textilemblem i dag köps in både av FMV och av Försvarsmakten. Den del som beställs av förbanden har under åren växt i omfattning och inköpsorganisationen har påpekat vissa brister i denna lösning. Vid Högkvarteret planerar vi därför för en kostnadseffektiv och försörjningsbar lösning där alla tjänstetecken kan hämtas ut på förråd. Och kanske ännu viktigare – finnas tillgängliga även för inkallade och aktiverade förband.

FORMGIVNING OCH UPPHOVSRÄTT

Den expertis som Försvarsmakten har och konsulterar är avgörande för att säkerställa att de symboler vi använder också är lämpliga.

En soldat vid amfibieregementet i Berga får sitt utbildningstecken.

Alla nya emblem och heraldiska vapen liksom huvuddelen av våra fälttecken ges en enhetlig och modern formgivning av Försvarsmaktens heraldiska konstnär Henrik Dahlström. Processen inkluderar rådgivning vid Försvarets traditionsnämnd, där respektive försvarsgren har fasta ledamöter och stridskrafterna kan kallas som adjungerade. I nämnden ingår statsheraldikern som har en viktig roll för att säkerställa att myndighetens emblem håller god heraldisk sed. Slutligen ska varje emblem ha en spårbar upphovsrätt och emblemen ska hålla ihop i en form som myndigheten i alla lägen kan stå för.

Att anskaffning av tjänstetecken upplevs som byråkratiskt, som Henriksen påpekar i sin insändare, är alltså

ingen slump utan en del i ett medvetet kvalitetsarbete.

IDAG OCH IMORGON

På fältuniformen bär vi nations- och gradbeteckning. I fredstid tillkommer förbandstecken, tillhörighetstecken till arbetsområde, ett extra tecken för tillhörighet till enhet, skola eller krigsförband och ett fack- eller specialutbildningstecken. Dessa tecken är svaret på insändarens upprop för förbandsandan.

Det finns andra åtgärder för att stärka känslan av tillhörighet än att bära tecken på uniformen. Det egna kompanitecknet vid ingången till egen kasern, korridor, lekionsal, garage och förråd. Kompanifanan som förs vid samlingar som soldaterintran och kompaniafton, och samma tecken återfinns även på kompaniets fordon. Igenkänning och stolthet för det egna och framförallt det gemensamma.

Armémuseum har över 100 000 föremål i sina samlingar, alla med sin egen speciella historia. Här har intendent Kristin Thorrud plockat fram en vapenrock som aldrig kom att användas, men som ändå belyser en historisk vändpunkt.

VAPENROCKENS HEMLIGHET

IBLAND KAN MAN dyka ner i kaninhål som verkligen ger ny och oväntad kunskap. Denna vapenrock, en försöksmodell fm/1952, är ett av många så kallade modellexemplar i Armémuseums samlingar som aldrig har använts. Men även om det inte finns någon tidigare ägare vars historia man kan ta reda på finns flera saker att förundras över. Som etiketten från Örnläder som sitter inuti plagget.

Vapenrocken tillverkades vid AB B. Bergson & Söner i Karlstad, ett företag som var verksamt 1900-1968 och en av Sveriges största och mest välansedda konfektionsfabriker.

Deras två varumärken var Örnläder och Eagle.

Företaget startades av Ben Zion Bergson, en judisk flykting från Litauen som etablerade sig i Karlstad kring sekelskiftet.

FÅNGAR I KONCENTRATIONSLÄGER

EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGETS slut 1945 kom cirka 300 medtagna polsk-judiska kvinnor med tåg till Karlstad. Kvinnorna hade räddats ur koncentrationslägret Bergen-Belsen med hjälp av Röda korsets vita bussar, och de som överlevde och repade sig erbjöds jobb på Bergsons sömnadsfabrik.

Vapenrocken ingick i ett förslag till ny uniform och model-

len godkändes med smärre modifieringar 1952. Ursprunget väcker onekligen funderingar. Hur många av de polska kvinnorna blev kvar i Sverige, hur påverkade de arbetet i fabriken? Hur kommer det sig att man kallat sina varumärken Örnläder och Eagle, och använde en örn – snarlik det polska riksvapnet – som logotyp? Och vems var handen som sydde rocken?* ◀

Text Kristin Thorrud, intendent vid Armémuseum

** Vet du mer om plagget eller dem som sydde det? Hör gärna av dig till kristin.thorrud@armemuseum.se.*

VAD SÄGER VI EGENTLIGEN?

Det är inte alltid enkelt att förstå vad militärer menar. Som i alla branscher förekommer ord och begrepp som inte alltid landar klockrent i örat hos en oinvigd. Ibland är orden specifikt militära, men oftast är det vanliga ord som har fått en annan betydelse. Här är några – med försök till förklaringar dels utifrån ordböcker, dels utifrån hur de används.

AKTIVT FÖRSVAR. Inte riktigt klart vad det betyder faktisk. På forsvarsmakten.se står det att ett aktivt försvar är att "Forsvarsmakten måste kunna förstå, förutse, avhålla och möta – samtidigt". Vi får nöja oss med den förklaringen. (Diskutera gärna i smågrupper.)

Försvar på djupet. Ungefär "försvar i flera lager". Istället för att satsa alla resurser på att försvara en frontlinje bygger man upp en försvaret över ett större område, med förhoppningen om att en anfallande fiende ska tappa fart och försvagas.

Inrikta. Ett bra ord att ta till för att tala om att du bestämt något, utan att låsa dig vid det. Det går även att använda om sig själv och andra ("du kan inrikta dig till trafiksoldat") vilket rimligen betyder att man specialiserar sig exempelvis genom utbildning. Det är även fullt möjligt att inrikta ett arbete ("hållbarhetssektionen ... ansvarar för att inrikta och strategiskt leda Forsvarsmaktens hållbarhetsarbete").

Lösa ut en uppgift. Svårigheten i det här begreppet ligger inte i att förstå vad det betyder (lösa

MAGNUS LINDSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

En civil yngling får prova på att omhänderta ett samverkansbehov över radio, under Marinens dag 2017.

en uppgift) utan att förstå vad "ut" har i det att göra.

Marinen och flottan. Flottan ingår i marinen och utgörs av fartyg med tillhörande personal och funktioner. Marinen inkluderar även amfibieförband, marinbasen och sjöstridsskolan.

Samverkansbehov. Betyder oftast att några behöver prata med varandra.

Stridsuppgift. Den uppgift som en grupp eller ett förband ska lösa.

Taktiskt, strategisk. Taktik beskriver hur militära medel och trupper ska användas för att genomföra en viss strategi. Men taktisk kan också beskriva utrustning (funktionell i strid), vapen (alla vapen utom de som är avsedda att slå ut strategiska mål) och segrar (mindre, enstaka segrar). Strategisk utrustning finns inte som begrepp.

En strategisk seger är en sådan som har varaktig, positiv betydelse för utvecklingen av konflikten eller kriget.

Tillväxa. Bli större, det vill säga växa. Varför "till" används som förled är oklart.

Verkansdel. Kan betyda lite olika saker, men främst avser ordet den del i ammunition, exempelvis en robot, torped eller raket, som orsakar själva skadan i målet som eftersträvas när vapnet används. Men ordet kan tydligen även benämnas en del av en pluton, exempelvis prickskyttegrupp och samverkansgrupp, eller helt enkelt den personella delen i en militär insats som inte utgör ett stöd för gruppen. ◀

Har du hört något ord eller begrepp som förvirrar? Mejla gärna på ff-red@mil.se så kanske vi tar upp det i kommande nummer.

KRIGETS DÅ OCH NU

Elin von Unge på Armémuseum konstaterar att museum behövs mer än någonsin – för att sprida kunskap om vår historia och vidga perspektiv på samtiden.

I FEBRUARI BÖRjade jag en ny anställning på Armémuseum för att dokumentera kvinnors arbete i svensk försvarsindustri under 1900-talets andra hälft. Torsdagen den 24 februari, en knapp månad efter att jag påbörjat mitt nya jobb, anfölls Ukraina av Ryssland. I ett slag förflyttades mitt arbetsfokus från krig som en del av Sveriges historia, till en reell risk i min samtid. Det brukar sägas att Sverige inte varit i krig på över 200 år, vilket kanske är något av en förenkling. I varje fall har landet inte drabbats av den ödeläggelse och söndring som ett krig

Artillerigården framför Armémuseum i Stockholm.

ARMÉMUSEUM

” Det som händer i Ukraina får mig även att se de kvinnor som arbetade i den svenska försvarsindustrin i nytt ljus. ”

oftast innebär. Därmed har krig i Sverige i hög grad förpassats till dåtiden eller till platser långt borta från vår del av världen.

När jag nu betraktar den stora, rektangulära Artillerigården framför museet ser jag en annan gård än den jag såg innan kriget bröt ut. Vid sidan av grinden står en stridsvagn 103 och längs museets framsida ses långa rader av kanoner och eldrör riktade mot de människor som släntar in på gården.

KRIGET KOMMER NÄRA

Med färskas bilder av stridsvagnar på gatorna i Ukrainas städer ter sig plötsligt gården aningen skrämmande. Dagen innan kriget bröt ut tänkte jag nästan det motsatta – jag ville visa kanonerna och stridsvagnen för min nioårige son som säkert skulle tycka om att leka och fantisera kring vapnen.

Men kriget i Ukraina är långt ifrån det enda krig som pågår i världen. Så varför fick just detta krig mig att se Artillerigården med nya glasögon? En del av förklaringen ligger rimligen i det historiska uppdrag som Armémuseum har. Jag hade betraktat Artillerigården i ett historiskt perspektiv och vapnen på gården placerade jag därför mentalt också i historisk tid.

Men museer har också ett uppdrag att doku-

mentera samtiden. Det som nu händer i Ukraina får mig även att se de kvinnor som arbetade i den svenska försvarsindustrin i ett nytt ljus. Vilka var de som hjälpte till att bygga upp den svenska försvarsmakten och landets neutralitet? Hur såg deras vardag ut?

Krigshändelserna i vår omvärld väcker en mängd frågor och det står alldeles klart att vi inte längre kan stå oberörda. Och det är exakt i stunder som dessa som museer behövs som mest – för att ge perspektiv på vår samtid genom att berätta om vår historia, men också, vilket vi inte får glömma, för att samtiden kan sprida nytt ljus över det förgångna.

Elin von Unge

Sedan februari arbetar Elin von Unge på Armémuseum för att dokumentera kvinnors arbete i svensk försvarsindustri. Flera kategorier föremål har framställts av kvinnor vid försvarets egna fabriker. Fram till i dag har fokus

varit på användarna av försvarsindustrins föremål. Med denna studie är avsikten att sätta tillverkarna i centrum och på så vis få föremålen att berätta mer om kvinnornas roll i försvarshistorien.

BILDEN

Foto Felix Sundbäck/P7

GLASSFÖRSTÄRKNING

Under övningen Väreld lyckades en utslagen skyttegrupp stanna en glassbil och fick ett paket pinglass med sig hem till förläggningen.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

ETT MEDDELANDE FRÅN MILITÄRA UNDERRÄTTELSE- OCH SÄKERHETSTJÄNSTEN

VEM GILLAR DET DU DELAR?

Öka ditt säkerhetsmedvetande på forsvarsmakten.se/saker

FÖRSVARSMAKTEN